

ДАР СОЛИ 2022-ЮМ 190 ҲАЗОР ЧОЙИ КОРИИ НАВ ТАЪСИС ДОДА ШУД, КИ БА БЕХТАР ГАРДИДАНИ ВАЪЪИ ШУҒЛИ АҲОЛӢ ДАР КИШВАР МУСОИДАТ НАМУД.

Рӯ намеорад ба хони ҳеҷ кас соҳибхонар,
Боғбон ризқи худ аз пушти гулистон меҳӯрад.

ШУҒЛ ва МУҲОЦИРАТ

Нашрияи Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Аз январи соли 1998 нашр мешавад

№ 1 (378), 18 январи соли 2023

НУКТАҶО АЗ ПАЁМИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ЭМОМАЛӢ РАҲМОН

23.12.2022, ШАҲРИ ДУШАНБЕ

Дар панҷ соли охир сатҳи некуаҳволии мардум тадричан баланд шуда, даромади пулӣ аҳоли аз 41,1 миллиард сомони соли 2018 ба 87 миллиард сомони дар соли 2022 расонида шуд, яъне 2,1 баробар зиёд гардид.

Музди миёнаи меҳнат дар кишвар якуним баробар ва андозаи нафақаи ниҳой 1,3 баробар афзоиш ёфт.

Дар натиҷа сатҳи камбизоатӣ аз 27,4 фоизи соли 2018 то 22,5 фоиз дар соли 2022 коҳиш дода шуд.

Дар ин давра беш аз 900 ҳазор, аз ҷумла дар соли 2022-юм 190 ҳазор чойи кори нава таъсис дода шуд, ки ба беҳтар гардидани ваъъи шуғли аҳоли дар кишвар мусоидат намуд.

Ниг. сах. 2

ФАРМОНИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Дар бораи аз вазифаи вазири меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон озод намудани Амонзода Ш.Ш.

Мутобики моддаи 69 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон фармон медиҳам:

1. Амонзода Ширин Шодӣ бо сабаби ба кори дигар гузаштан аз вазифаи вазири меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон озод карда шавад.

2. Фармони мазкур барои тасдиқ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
Эмомалӣ Раҳмон

ш. Душанбе 5 январи соли 2023 №489

ФАРМОНИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Дар бораи вазири меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъин намудани Ҳасанзода Г.К.

Мутобики моддаи 69 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон фармон медиҳам:

1. Ҳасанзода Гулнора Кенча вазири меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъин карда шавад.

2. Фармони мазкур барои тасдиқ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
Эмомалӣ Раҳмон

ш. Душанбе 5 январи соли 2023 №494

НУКТАҶО АЗ ПАЁМИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ЭМОМАЛИ РАҲМОН

23.12.2022, ШАҲРИ ДУШАНБЕ

(Идома. Аввалаш дар сах. 1)

Ҳаҷми умумии хароҷоти бучети давлатӣ ба соҳаҳои иҷтимоӣ аз 9,1 миллиард сомонӣ равона гардида, ҳиссаи маблағгузори соҳаҳои иҷтимоӣ дар ҳаҷми умумии хароҷоти бучети давлатӣ 44 фоизро ташкил кард.

Дар панҷ соли охир танҳо барои рушди соҳаҳои маориф ва тандурустӣ 36 миллиард сомонӣ равона гардида, ҳиссаи маблағгузори соҳаҳои иҷтимоӣ дар ҳаҷми умумии хароҷоти бучети давлатӣ 44 фоизро ташкил кард.

Дар давраи зикршуда аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ 842 бинои муассисаи таълимӣ барои 382 ҳазор хонанда, аз ҷумла дар соли 2022-юм 190 бинои таълимӣ барои 87 ҳазор хонанда сохта, ба истифода дода шудааст.

Ҳамзамон бо ин, ба маълумоти вакилони мухтарам ва ҳамватанони азиз расонида мешавад, ки дар 31 соли истиқлоли давлатӣ 3430 муассисаи нави таълимӣ барои қариб якуним миллион хонанда сохта, ба истифода дода шуд. Ҳол он ки дар 70 соли замони гузашта ҳамагӣ 3229 муассисаи таълимӣ бунёд гардида буд.

...дар 70 соли замони гузашта дар мамлакат ҳамагӣ 2862 муассисаву иншооти тандурустӣ бо 52 ҳазору 800 нафар корманд фаъолият дошта бошад, пас дар давраи соҳибистиклоли, хусусан, дар 25 соли охир 2827 муассисаву иншооти тандурустӣ сохта, ба истифода дода шудааст.

Ҳоло шумораи муассисаҳои тандурустии мамлакат нисбат ба соли 1991 қариб ду баробар зиёд гардида, ба 5116 ва кормандони онҳо ба 79 ҳазор расидааст.

...дар панҷ соли охир аз ҳисоби ҳамаи манбаҳои маблағгузори бучети давлатӣ барои дастгирии табақаҳои осебпазир аҳоли тавассути пардохти нафақа, кумакпулӣ ва ҷубронпулихо, нигоҳдорӣ муассисаҳои ҳифзи иҷтимоӣ ва ухдадорҳои дигар зиёда аз 19 миллиард сомонӣ, аз ҷумла танҳо дар соли 2022-юм 4,3 миллиард сомонӣ равона карда шуд.

Дар баробари ин, то охири соли 2022 ба 475 ҳазор шаҳрванди эҳтиҷманди кишвар, аз ҷумла кӯдакони ятим ва бесаробон, маъҷубон, оилаҳои камбизоат ва гирандагон нафақаи иҷтимоӣ кумаки молиявӣ яквақта дар ҳаҷми 600 сомонӣ иловатан пардохт карда мешавад ва ба ин мақсад 285 миллион сомонӣ равона мегардад.

Ҳаҷми қарзҳои дар соли 2022 аз ҷониби низомии бонкии кишвар ба аҳоли ва соҳибкорон додашуда 14,1 миллиард сомониро ташкил кард, ки дар муқоиса бо соли 2018-ум 85 фоиз зиёд мебошад.

Ҳамчунин, дар панҷ соли охир шумораи қарзгирандагон аз 564 ҳазору соли 2018 то ба 2 миллиону 336 ҳазор дар соли 2022 расида, 4,1 баробар афзоиш ёфтааст, ки фаъолнокии иқтисодии аҳоли ва соҳибкоронро нишон медиҳад.

Дар ин давра ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда 55 миллиард сомониро ташкил кард, ки 36 фоизи он ба соҳибкории истеҳсолӣ рост меояд.

Бо мақсади мусоидат ба рушди баҳши молиявӣ зарур аст, ки аз 1-уми июли соли 2023 пардохти ҳамаи андозҳо ва бочҳои давлатӣ барои додани иҷозат ва иҷозатномаҳо, ҷаримаҳо, маблағи суғуртаи хатмии давлатӣ, хизматрасониҳои коммуналӣ ва дигар намудҳои хизматрасонии давлатӣ пурра ба таври ғайринақдӣ ба роҳ монда шавад.

Дар соли 2022 маблағи имтиёзҳои андозиву гумрукии истифодагардида зиёда аз 12 миллиард сомониро ташкил медиҳад.

Аз ҷумла аз ҳисоби паст ва бекор кардани меъёрҳои 5 намуди андоз зиёда аз 1,5 миллиард сомонӣ ҳамчун дастгирии дар ихтиёри субъектҳои соҳибкорӣ боқӣ мемонад.

Дар натиҷа соли 2022 шумораи субъектҳои соҳибкорӣ ба 339 ҳазор расид, ки нисбат ба соли 2018 беш аз 76 ҳазор зиёд мебошад.

Танҳо дар панҷ соли охир аз ҷониби соҳибкории мамлакат ба маблағи умумии беш аз 12 миллиард сомонӣ қариб 18 ҳазор иншооти таъиноти истеҳсоливу иҷтимоӣ сохта, ба истифода супорида шудааст.

Зикр бояд кард, ки тайи бист соли охир ба кишвар беш аз 152 миллиард сомонӣ сармояи хориҷӣ, аз ҷумла 60 миллиард сомонӣ сармояи мустақим чалб карда шудааст.

Аз маблағи зикршудаи сармояи мустақим зиёда аз 36 миллиард сомонӣ он танҳо барои рушди соҳаи саноат чалб гардидааст.

Дар ин давра 1382 коргоҳу корхонаи саноатӣ бо таъсиси 15 ҳазор ҷойи кори нав сохта, мавриди истифода қарор дода шуд.

Умуман, агар соли 1991 дар мамлакат ҳамагӣ 358 корхонаи саноатӣ бо 33 ҳазор ҷойи кори фаъолият дошта бошад, пас дар замони соҳибистиклоли 2500 корхонаи истеҳсолӣ бунёд гардида, соли 2022-юм 2800 корхонаи саноатӣ бо 85 ҳазор ҷойи кори фаъолият карда истодаанд.

Танҳо соли 2022-юм беш аз 500 коргоҳу корхонаҳои истеҳсолӣ бо 6 ҳазор ҷойи нави кори ба фаъолият оғоз карданд ва барои то 43 миллиард сомонӣ афзоиш ёфтани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар соли 2022 мусоидат намуданд.

Дар зарфи ду соли охир ба кишвар ба маблағи қариб 84 миллион доллар доруворӣ ворид шудааст.

Ҳотирнишон менамоем, ки дастрасӣ ба манзил яке аз самтҳои муҳими ҳаёти иҷтимоӣ буда, аз ҷониби Ҳукумати мамлакат то имрӯз дар ин самт қарорҳои зиёд ба анҷом расонида шудаанд.

Аз соли 2000-ум то соли 2022-юм ҳаҷми солони ба истифода супоридани манзил аз 245 ҳазор метри мураббаъ ба зиёда аз 1,5 миллион метри мураббаъ расидааст.

Бо мақсади бехтар кардани шароити зиндагии мардуми кишвар танҳо дар 10 соли охир 7,2 ҳазор гектар заминҳои наздиқавлиги барои бунёди беш аз 14 миллион метри мураббаъ манзили истиқоматӣ ба аҳолии мамлакат ҷудо гардидааст.

Дар зарфи солҳои соҳибистиклоли ба 1 миллиону 450 ҳазор оила замини наздиқавлиги барои бунёди манзил ҷудо карда дода шудааст.

Бо ин мақсад 139 ҳазор гектар замин ҷудо гардида, беш аз 9 миллион нафар шаҳрвандони мо имконият пайдо карданд, ки шароити истиқомати худро бехтар намоянд.

Ҳотирнишон месозам, ки дар 70 соли то замони истиқлол ба аҳоли ҳамагӣ 77 ҳазор гектар замин дода шуда буд.

Бо мақсади расидан ба истиқлоли энергетикӣ ва истифодаи самараноки неруи барқ дар идомаи қарорҳои соҳибистиклоли баанҷомрасида ҳоло татбиқи боз 20 лоиҳа ба маблағи 17 миллиард сомонӣ идора дорад.

Аз ҷумла имсол таҷдиди неругоҳҳои барқи обии «Сарбанд» бо тавоноии 270 мегаватт ба маблағи 1 миллиарду 360 миллион сомонӣ пурра ба охир расида, таҷдиди неругоҳҳои барқи обии «Норак» ба маблағи 7 миллиард сомонӣ ва «Қайроққум» ба маблағи умумии 2 миллиард сомонӣ, инчунин, сохтмони неругоҳи барқи обии «Себзор» ба маблағи 612 миллион сомонӣ дар ноҳияи Роштқалъаи Вилояти Мухтори Қўхистони Бадахшон ва неругоҳҳои бодиву офтобӣ дар ноҳияи Мурғоб ба маблағи умумии 170 миллион сомонӣ бомаром идора дорад.

Бояд гуфт, ки баъди 50 соли фаъолият агрегати якуми неругоҳи «Норак» пас аз таҷдид бо харчи беш аз 800 миллион сомонӣ бо тавоноии 375 мегаватт мохи октябри соли 2022 мавриди баҳрабардорӣ қарор дода шуд.

Бо пурра ба анҷом расидани қарорҳои таҷдиди азнавсозӣ ва мучахазгардонӣ бо таҷхизоти технологияҳои мусосир ба неругоҳи «Норак» умри дубора баҳшида шуда, иқтидори қарорҳои иловатан 775 мегаватт зиёд мегардад.

Инчунин, қарорҳои сохтмон дар неругоҳи барқи обии «Роғун» бомаром пеш рафта истодаанд.

Бо ин мақсад дар соли 2022-юм 3,2 миллиард сомонӣ равона карда шуд.

Бо мақсади бехтар намудани вазъи роҳу шохроҳҳои мошингард ва ба кишвари транзитӣ табдил додани Тоҷикистон дар 5 соли охир дар соҳаи нақлиёт 13 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ ба маблағи 5 миллиарду 130 миллион сомонӣ амалӣ гардида, дар натиҷа 250 километр роҳҳои мошингард, 42 пул, 4 долон ва якчанд эстакада бунёд карда шудаанд.

Ҳоло дар соҳа боз 17 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ ба маблағи умумии 11 мил-

лиард сомонӣ амалӣ гардида истодааст.

Дар се соли оянда 6 лоиҳа ба маблағи 7,4 миллиард сомонӣ ба анҷом расида, 317 километр роҳи байналмилалӣ мошингард, 32 пул, 5 нақб бо дарозии 11,2 километр ва 7 долон ба истифода дода мешавад.

Ҳоло дар кишвар шумораи муштариёни интернет ба 4,5 миллион расидааст, ки ба 100 нафар аҳоли 45 муштарӣ рост меояд.

Дар панҷ соли охир ҳолати мелиоративии 50 ҳазор гектар замин бехтар гардонида, 13 ҳазор гектар замини нав аз худ ва 23 ҳазор гектар замини аз гардиши кишоварзӣ берунмонда ба гардиш ворид карда шуд.

Дар доираи супоришҳои додашуда таҷрибаи кишоварзони мамлакат вообаста ба маданияти заминдорӣ, баҳусус, дар кишти тақрорӣ ва гирифтани ҳосили иловагӣ бехтар гардида, майдони кишти заминҳои тақрорӣ дар панҷ соли охир аз 90 ҳазор гектар ба 213 ҳазор гектар расид.

Дар панҷ соли охир ба кишвари мо беш аз 3,9 миллион нафар, аз ҷумла соли 2022-юм 1 миллион нафар сайёҳон ворид гардидаанд.

Дар ин давра барои пешниҳоди хизматрасонӣ ба онҳо беш аз 600 ва танҳо соли 2022-юм 100 иншооти инфрасохтори сайёҳӣ сохта, мавриди истифода қарор дода шудааст.

Ҳотирнишон менамоем, ки Тоҷикистон аз 1-уми январи соли 2022 чихати қалби бештари сайёҳон ва сармоягузори хориҷӣ барои шаҳрвандони 52 кишвари хориҷӣ иқдоми яктарафаи воридшавии бидуни раводид қарор намуд ва зарур аст, ки ин раванд ба таври самаранок амалӣ карда шавад.

Инчунин, бо ин мақсад барои шаҳрвандони 126 давлати хориҷӣ пешниҳоди раводиди Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби соддакардашуда қарор гардидааст.

Бо шугли пурмаҳсул таъмин намудани аҳоли яке аз ҳадафҳои стратегияи давлат ба ҳисоб рафта, барои татбиқи он қабули барномаҳои соҳавию минтақавӣ зарур аст.

Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шугли аҳолиро зарур аст, ки барномаҳои миёнамуҳлати рушди шуғло омода ва амалӣ намояд.

Бо мақсади соҳибқасб намудани шаҳрвандон, аз ҷумла ҷавонон Ҳукумати мамлакатро зарур аст, ки дар асоси таҳлили вазъи бозори меҳнати дохиливу хориҷӣ лоиҳаи барномаи миёнамуҳлати тайёр кардани кадрҳои касбии зинаи ибтидоӣ ва миёнаро аз ҳисоби ҷавонон барои соҳаҳои иқтисодии милли таҳия ва амалӣ намояд.

Вазоратҳои меҳнат, муҳоҷират ва шугли аҳоли, маориф ва илм, рушди иқтисод ва савдо, ҳамчунин, вазирадори қарорҳои меҳнат, ки дар асоси таҳлили ҳамаҷониба чихати самаранок гардонидани фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва касбомӯзии қалонсолон оид ба гузаронидани ислоҳот дар низомии идоракунӣ ин муассисаҳо ҳуҷҷаҳои худро дар муҳлати ду моҳ ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод намоянд.

Дар ин чола таъсис додани ҷойҳои кори ва фарогирии пурраи аҳоли бо шугли вазираи аввалиндараҷаи тамоми шохҳои ҳокимияти давлатӣ, ҳар як роҳбари соҳтору мақомоти давлатӣ ва соҳибкорон ба шумор меравад.

Ҳукумати мамлакат то соли 2026 бо истифода аз тамоми имкониятҳо дар бобати ба касбу ҳунаромӯзӣ қалб кардани шаҳрвандони аз 18-сола боло, ки касбу

хунар надоранд ва саросар сохибқасб гардонидани аҳоли чорачӯӣ намояд.

Дар ин самт зарур аст, ки ба бехтар гардонидани сифати тахсилоти касбомӯзӣ дар муассисаҳои таълимӣ ва ба омӯзиши ихтисосу хунароҳои барои бозори меҳнат зарурӣ фаро гирифтани аҳоли, хусусан, ҷавонон ва занону бонувон тadbирҳои фаврӣ андешида шаванд.

Бо мақсади дастгирии гурӯҳҳои осебпазири аҳоли ба Ҳукумати мамлакат супориш дода мешавад, ки чихати аз 1-уми июли соли 2023 то соли 2025 ҳар сол зиёд кардани андозаи кумақпулии унвонии иҷтимоӣ барои оилаҳои камбизоат, яъне аз 512 сомони амалқунанда то 836 сомони ва иловатан барои ҳар як кӯдаки оилаҳои мазкур мубокикан ба ин давра аз 34 сомони то 152 сомони ҷудо кардани маблағҳо чорачӯӣ намояд.

Илова бар ин, бо мақсади бехтар намудани вазъии иҷтимоии аҳоли пешниҳод менамоем:

– аз 1-уми март соли 2023 музди меҳнати амалқунандаи кормандони мақомоти хифзи ҳуқуқ, хизматчиёни ҳарбӣ 25 фоиз ва дигар кормандони ин мақомот 20 фоиз зиёд карда шаванд;

– аз 1-уми июли соли 2023 музди меҳнати кормандони муассисаҳои маориф, илм, тандурустӣ, соҳаи хифзи иҷтимоӣ ва стипендияҳо 20 фоиз зиёд карда шаванд;

Ҳамчунин пешниҳод менамоем, ки аз 1-уми июли соли 2023:

– андозаи нафақаи заминавӣ 20 фоиз зиёд карда шаванд;

– нафақаҳои суғуртавӣ, ки дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ» таъин ва пардохт мегарданд, ба андозаи сатҳи таваҷҷуҳи ду соли охир, вале на кам аз 16 фоиз индексатсия, яъне зиёд карда шаванд;

Дигар нафақаҳои амалқунанда ба андозаи 20 фоиз аз меъри нафақаи заминавӣ зиёд карда шаванд.

...дар сӣ соли охир шумораи муассисаҳои тахсилоти умумӣ ва хонандагонӣ онҳо беш аз ду баробар, тахсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ 1,6 баробар ва донишҷӯёни ин зинаҳои тахсилот сеюним баробар, мактабҳои олий чор баробар ва донишҷӯён зиёда аз се баробар афзудааст.

Соли 2022 аз ҳисоби бучети давлатӣ ба соҳаи маориф 6 миллиарду 304 миллион сомони ҷудо гардидааст, ки нисбат ба соли 2021-ум 707 миллион сомони ё худ 12,6 фоиз зиёд буда, қариб 19 фоизи ҳаҷми умумии хароҷоти бучетро ташкил медиҳад.

Дар солҳои сохибистиклолӣ шумораи аҳолии мамлакат аз 5 миллион нафар дар соли 1991 то ба 10 миллион нафар дар

моҳи июли соли 2022 афзоиш ёфтааст, яъне ду баробар зиёд гардидааст.

Тайи солҳои сохибистиклолӣ Ҳукумати мамлакат бо мақсади дастгирии занону бонувон ва баланд бардоштани мақоми онҳо дар ҷомеа бисёр тadbирҳои судмандро амалӣ намуд.

Ҳоло аз шумораи умумии хизматчиёни давлатӣ 25 фоиз, аз ҷумла қадриҳои роҳбарикунанда қариб 20 фоизро бонувону занон ташкил медиҳанд.

Инчунин, бонувону занон дар соҳаи маориф 73 фоиз, тандурустӣ 71, фарҳанг 47, бонқдорӣ 39, алоқа 25, аз ҷумла дар соҳаи хизматрасонии иттилоотӣ қариб 40 фоиз мебошанд.

Таъсиси грантҳои президентӣ ба густириши фаъолияти сохибқасбӣ занону бонувон мусоидат намуд ва онҳо дар баробари бехтар сохтани шароити оилавии худ ҳоло ба рушди иқтисоди кишвар низ таъсири назаррас расонида истодаанд.

Соли 2022 ба зиёда аз 600 ҳазор занону бонувон аз ҷониби муассисаҳои бонқӣ ба маблағи беш аз 3 миллиарду 400 миллион сомони қарз дода шудааст, ки нисбат ба соли 2018-ум 2,4 баробар зиёд мебошад.

Умуман, дар панҷ соли охир маблағи қарзи ба занону бонувон пешниҳодшуда 12,1 миллиард сомони ташкил кардааст.

Рақамҳои зикршуда гувоҳи равшани фаъол будани занону бонувон дар иқтисодиёти кишвар мебошанд.

Дар 21 соли охир беш аз 504 ҳазор духтарону бонувон муассисаҳои ҳамаи зинаҳои тахсилоти касбиро хатм карда, сохибқасб шудаанд.

Аз ин ҳисоб 239 ҳазор нафари онҳо

сохиби маълумоти олий гардида, ҳоло боз 100 ҳазор нафар духтарон дар муассисаҳои тахсилоти олии касбӣ тахсил карда истодаанд.

Мо тасмим дорем, ки қалби бонувонро ба қорҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ минбаъд низ густириш бахшем, зеро онҳо дар ҷомеаи мо қувваи бузург мебошанд ва мо ба неруви ташаббусҳои онҳо ҳамеша эътимод дорем.

Имрӯзо гурӯҳҳои террористиву экстремистӣ барои даъват ва қалб намудани шаҳрвандон ба сафҳои худ бо истифода аз технологияҳои муосири иттилоотӣ роҳу усулҳои навро истифода карда, ҷавонони камтаҷрибаву ноогохро бо ғояҳои тундгароӣ гумроҳ месозанд.

Аз ин лиҳоз, мақомоти дахлдорро зарур аст, ки ҳамроҳи таълим ва пешгирии намудани ҳавфи хатарҳои террористиву экстремистӣ боз ҳам вусъат бахшида, бо роҳи тақвияти қорҳои фаҳмондадиҳӣ пеши роҳи гарондани ҷавононро ба равиҳои ифротгаро гирифта, онҳоро дар рӯҳияи садоқат ба халқу Ватан ва эътиром ба арзишҳои умуминсонӣ тарбия намоянд.

Дар робита ба ин, чихати пешгирии намудани ҷиноятҳои хусусияти экстремистиву террористидошта ва ҷиноятҳои ки бо истифодаи технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ содир карда мешаванд, зарур аст, ки Маркази ягонаи иттилоотӣ таъсис дода шаванд.

Аз ин рӯ, ба Прокуратураи генералӣ, Қумитаи давлатии амнияти миллий ва Вазорати қорҳои дохилӣ супориш дода мешавад, ки яқчо бо дигар вазорату идораҳои масъалаи таъсиси маркази зикршударо

омӯхта, пешниҳодҳои худро ба Ҳукумати мамлакат манзур намоянд.

Хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ барои ҷавонон мактаби ҷавонмардӣ маҳсуб ёфта, дар рӯҳияи ватандӯстиву ватанпарварӣ, худшиносиву худогоҳӣ тарбия намудани хизматчиёни ҳарбӣ ва барои онҳо муҳайё намудани шароити хуби хизмат, инчунин, риояи талаботи оӣинномаҳои ҳарбӣ муҳимтарин самти сиёсати мудофиавии кишвар маҳсуб меёбад.

Вазъии мураккаби ҷаҳони муосир моро водор менамояд, ки чихати суръат бахшидан ба навсозӣ ва муҷаҳҳазгардонии Қувваҳои Мусаллаҳ, баланд бардоштани омодабошии ҳарбӣ ва тақвияти иқтидори мудофиавии кишвар тadbирҳои зарурии иловагиро амалӣ намоем.

Бинобар ин, Ҳукумати мамлакат, Вазорати мудофия ва дигар сохторҳои низоми вазифадор қарда мешаванд, ки чихати баланд бардоштани иқтидори мудофиавии кишвар Консепсияи мудофияи миллиро таҳия ва пешниҳод намоянд.

14-уми декабри соли қорӣ Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид дар бораи «Соли байналмилалӣи хифзи пирияхҳо» эълон кардани соли 2025 ва 21-уми март ҳамчун «Рӯзи ҷаҳонии пирияхҳо», ки аз ҷониби Тоҷикистон пешниҳод шуда буд, якдилана қарор қабул кард.

Мувофиқи ин қарорнома дар ҷаҳорҷӯбии Созмони Милали Муттаҳид Фонди мақсаднокӣ байналмилалӣи оид ба масъалаҳои хифзи пирияхҳо таъсис ёфта, вобаста ба ин мавзӯ соли 2025 дар шаҳри Душанбе конференсияи сатҳи баланди Созмони Милали Муттаҳид баргузор мегардад.

Мояи ифтихор ва сарфарозии ҳамаи мост, ки панҷумин ибтиқори ҷаҳонии кишварии мо оид ба масъалаҳои об ва иқлим дар микёси сайёра амалӣ хоҳад шуд.

Воқеан, қабули ин қарорнома дар микёси ҷаҳон иқдоми муҳим ва таъриҳӣ буда, тавассути он ҷомеаи ҷаҳонӣ имкон пайдо мекунад, ки барои хифзи бузургтарин манбаъҳои оби ошомидани тadbирҳои муштаракӣ зарурӣ андешида.

...хифзи истиклолу озодии Тоҷикистони маҳбубамон ва дастовардҳои он – сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллий бояд қарзи инсонӣ, вазифаи шаҳрвандӣ ва рисолати имонии ҳар як фарди бонангу номус ва ватандӯсту ватанпарастӣ ҷомеа бошад.

Мо бояд тамоми донишу таҷриба, маҳорату малакаи ва саъю талоши худро минбаъд низ ба рушди давлати сохибқасбиятиёрамон ва Ватани аҷдодамон равона кунем, кишварии маҳбубамонро пешрафта гардонем ва барои наслҳои оянда як мулки обод мерос гузорем.

ҶАЛАСАИ ҶАМЪБАСТИ НАТИҶАҶОИ ФАЪОЛИЯТИ ВАЗОРАТ

6 январи соли 2023 ҷаласаи ҳайати мушовараи Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи натиҷаҳои фаъолияти Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2022 ва вазифаҳои барои соли 2023” таҳти раёсати вазири меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳасанзода Гулнара баргузор гардид.

Дар ҷаласаи мудири шуъбаи меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷабборзода Гулрӯи ва намоёндогони вазорату идораҳо, инчунин роҳбарони зинаҳои гуногуни сохторҳои вазорат иштирок доштанд.

Нахуст маърузаи муовини вазири меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ализода Алишер доир ба натиҷаҳои фаъолияти вазорат дар соли 2022 шунда шуд. Зикр гардид, ки дар соли 2022 чихати танзими муносибатҳои меҳнатӣ, мусоидат ба шуғли аҳоли, равандҳои муҳочират, тахсилоти ибтидоии касбӣ, таълими калонсолон ва рушди хунарамандӣ аз ҷониби сохторҳои вазорат тибқи стратегияҳо, нақша ва барномаҳои амалқунанда як қатор қорҳо анҷом дода шуданд.

Аз ҷониби маърузакунанда мушқилот дар самтҳои фаъолияти вазорат ва роҳҳои ҳалли онҳо зикр шуда, дар муҳокимаи масъалаи сардорони раёсатҳои дастгоҳи марказӣ ва роҳбарони сохторҳои вазорат, аз ҷумла

дар сатҳи вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо иштирок намуда, ба пурсишҳои раисчи маҷлис посух доданд.

Мудири шуъбаи меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷабборзода Гулрӯ бо таъя ба дастуру супоришҳо аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурий» қайд намуд, ки Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон яқчо бо дигар вазорату идораҳои дахлдор ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ муваззаф мегардад, ки чихати таҳияи лоиҳаҳои Барномаи миёнамуҳлатӣ рушди шуғли пурмаҳсул, Барномаи

миёнамуҳлатӣ тайёр кардани қадриҳои касбии зинаи ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, баргузориҳои ислохот дар низоми идоракунии муассисаҳои тахсилоти ибтидоии касбӣ ва таълими калонсолон, таъсиси ҷойҳои қорӣ ва фарогирӣ пурраи аҳоли ба шуғл, саросар сохибқасб намудани шаҳрвандони аз 18-сола боло қорҳои амалӣ андешанд.

Дар фарҷом, аз ҷониби вазири Ҳасанзода Гулнара бо назардошти тақлифу пешниҳодҳои чихати дар амал татбиқ намудани нақшаҳо дар соли 2023 ва бартарарф намудани мушқилоти қордошта ба масъулин супоришҳои мушаххас дода шуд ва вазифаҳои барои соли 2023 муайян гардида, қарори дахлдор доир ба масъалаи мавриди назар қабул қарда шуд.

ЭЪТИМОД**ба неруви ташаббусҳои бонуҳо зиёд мегардад**

“Дар 21 соли охир беш аз 504 ҳазор духтарону бонувон муассисаҳои ҳамаи зинаҳои таҳсилоти касбиро хатм карда, соҳибкасб шудаанд.

Аз ин ҳисоб 239 ҳазор нафари онҳо соҳиби маълумоти олии гардида, ҳоло боз 100 ҳазор нафар духтарон дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таҳсил карда истодаанд.

Мо тасмим дорем, ки чалби бонувонро ба қорҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ минбаъд низ густариш бахшем, зеро онҳо дар ҷомеаи мо қувваи бузург мебошанд ва мо ба неруви ташаббусҳои онҳо ҳамеша эътимод дорем.”

(Аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 23 декабри соли 2022)

Аз рӯзҳои аввали ба Истиклолияти давлатӣ даст ёфтани Ҷумҳурии Тоҷикистон баъдан бардоштани нақши зан дар ҷомеа, ҳимояи ҳуқуқҳои занону бонувон, кафолатҳои ҳуқуқӣ ва иҷтимоӣ ба онҳо ва чалби занон ба соҳаҳои гуногуни иқтисодии кишвар аз ҳадафҳои Олии Ҳукумати кишвар ба ҳисоб мераванд, ки ин масоил дар Паёми навбатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бори дигар равшану возеҳ дарҷ гардидаанд.

Дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки санади олии ҳуқуқӣ мебошад, вобаста ба ҳуқуқҳои зан-модар тавачҷуҳи махсус зоҳир гардидааст. Аз ҷумла, дар моддаи 17 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон кайд гардидааст, ки мардон ва занон баробар ҳуқуқанд. Моддаи 34 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон кафолат медиҳад, ки модар ва кӯдак тахти ҳимоя ва ғамхорӣ махсуси давлат мебошанд. Дар моддаи 35 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон зикр гардидааст, ки дар қорҳои вазнин, зерзаминӣ ва шароити меҳнатҳои зарарнок истифодаи меҳнати занон ва ноҷӯғон манъ аст.

Ин кафолатҳои конститусионӣ ва дигар санадҳои меъёрӣ ҳуқуқӣ, аз ҷумла, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи кафолатҳои давлатии баробар ҳуқуқии мардон ва имкониятҳои баробари амалигардонии онҳо” ва Консепсияи рушди оила дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар даврони Истиклолияти давлатӣ қабул шудаанд, имконият доданд то нуфузу эътибори занону бонувон дар ҷомеа боло равад ва барои пешрафти кишвари азизамон саҳми муассир гузоранд.

Бояд гуфт, баланд бардоштани нақши занону бонувон дар ҷомеа ва чалби онҳо ба фаъолиятҳои муҳимми дав-

латию ҷамъиятӣ ҳамасола дар Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зикр мегардад.

Дар Паёми навбатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон “Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ” низ аз ин анъанаи неқ давом ёфт.

Зимни ироаи Паёми худ Сарвари давлат таъкид намуданд, ки тайи солҳои соҳибистиклолӣ Ҳукумати мамлакат бо максоди дастгирии занону бонувон ва баъдан бардоштани мавқеи онҳо дар ҷомеа бисёр тадбирҳои судмандро амалӣ намуда, ҳоло аз шумораи умумии хизматчиёни давлатӣ 25 фоиз, аз ҷумла кадрҳои роҳбарикунанда қариб 20 фоизро бонувону занон ташкил медиҳанд.

Ҳамчунин, зикр гардид, ки бонувону занон дар соҳаи маориф 73 фоиз, тандурустӣ 71, фарҳанг 47, бонқдорӣ 39, алоқа 25 ва дар соҳаи хизматрасонии иттилоотӣ қариб 40 фоиз адои хидмат доранд.

Нуктае равшан аст, ки таъсири грантҳои президентӣ ба густариши фаъолияти соҳибқори занону бонувон мусоидат намуд ва онҳо дар баробари бехтар соҳтани шароити оилавии худ ҳоло ба рушди иқтисоди кишвар низ таъсири назаррас расонида истодаанд.

Дар ин росто соли 2022 ба зиёда аз 600 ҳазор занону бонувон аз ҷониби муассисаҳои бонкӣ ба маблағи беш аз 3 миллиарду 400 миллион сомонӣ қарз дода шудааст, ки нисбат ба соли 2018, 2,4 баробар зиёд мебошад. Дар маҷмӯъ, дар 5 соли охир маблағи қарзи ба занону бонувон пешниҳодшуда 12,1 миллиард сомониро ташкил кардааст.

Дар Паём зикр шудааст, ки дар 21 соли охир беш аз 504 ҳазор духтарону бонувон муассисаҳои ҳамаи зинаҳои таҳсилоти касбиро хатм карда, соҳибкасб шудаанд. Аз ин

ҳисоб 239 ҳазор нафари онҳо соҳиби маълумоти олии гардида, ҳоло боз 100 ҳазор нафар духтарон дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таҳсил карда истодаанд.

Зимни суханронӣ дар паём Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, аз ҷумла, зикр намуданд: “Мо тасмим дорем, ки чалби бонувонро ба қорҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ минбаъд низ густариш бахшем, зеро онҳо дар ҷомеаи мо қувваи бузург мебошанд ва мо ба неруви ташаббусҳои онҳо ҳамеша эътимод дорем. Мо, ҳамчунин, ба нақши зан – модар, ки мавҷуди муқаддас мебошад, ҳамеша арҷ мегузорем. Чунки ӯ насли инсонро ба вучуд меорад, тарбия мекунад ва ба камол мерасонад.”

Ин нуктаҳои паёми Пешвои муаззами миллат гувоҳи онанд, ки имрӯз занону бонувон бо ақлу заковат, донишу таҷриба ва қордонии фаъоли худ ҳамчун неруи пешбарандаи ҷомеа эътироф шудаанд.

Дар Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон низ барои чалби занону бонувон ба қорҳои масъулиятнок, баҳусус бобати рушди тавсеаи шуғли пурмаҳсул, таҳсилоти ибтидоии касбӣ, ривочи хунармандӣ ва таълими калонсолон диққати махсус зоҳир мегардад. Пеша аз ҳама, занону бонувон бо ҷонибдорӣ аз Паёми навбатии Пешвои муаззами миллат дар дастҳои марказӣ ва соҳторҳои тобеи Вазорат, ки дар зинаҳои гуногуни хизмати давлатӣ муваффақона фаъолият доранд, саъю талош меварзанд, ки баҳри пешрави соҳа ва амалӣ намудани дастуру ҳидоятҳои созандаи Сарвари давлатамон ҳамаҷониба саҳмгир бошанд.

Шабнам САФАРОВА,
сармутахассиси Раёсати муносибатҳои меҳнатӣ ва сатҳи зиндагии аҳолии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

**ТАМОШОИ
ДАСТАҶАМЪОНА**

23 декабри соли равон аз ҷониби қормандони дастгоҳи марказии Хадамоти муҳоҷират ва МД «Марказҳои машваратӣ ва омодагии пеш аз сафари муҳоҷирони меҳнатӣ» тамошои дастаҷамъонаи Паёми навбатии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ» муташаккилона роҳандозӣ гардид.

Қормандони Хадамоти муҳоҷират Паёми имсолро, ки тамоми ҷабҳаҳои ҳаёти кишвар бо асоси мисолҳои мушаххас мавриди таҳлилу баррасӣ ва натиҷабардорӣ қарор гирифт, яқдилона ҷонибдорӣ намуданд. Паёми Пешвои миллат дар назди ҳар як шаҳрванди кишвар, ки нисбати тақдирӣ миллат бетаъриф нест, масъулияти бузург мегузорад ва барои таъмини зиндагии босаодати мардуми кишвар мусоидат менамояд.

Ҳамчунин тамошои дастаҷамъонаи Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раёсату шуъбаҳои Хадамоти муҳоҷират дар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ низ ба роҳ монда шуд.

**Маркази матбуоти
Хадамоти муҳоҷират**

АРЗИ СИПОС

Дар асоси Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон директори Агентии хариди мол, қор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Шарифзода З.М. – сарпарастии асосии муассиса, Ҳакимова Муқима Каримовна – узви Маҷлиси миллии МО ҚТ, Ҳайдарзода Ҷаъфар Маҳмуд – муовини раиси шаҳри Исфара сарпарастони муассисаи мо таъйин гашта буданд.

Бояд гуфт, устохонаи кафшергарии литсей соли 1963 сохта ба истифода дода шуда, аз сабаби кӯхнаву фарсуда шудан дар он баргузори машғулиятҳои назариявӣ амалӣ номумкин буд. Бо дастгирии шахсӣ ва маблағгузори директори Агентии хариди давлатии мол, қор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Шарифзода З.М. баҳри бехтар қардани раванди таълим ва касбомӯзии муҳассилин дар муассиса қорҳои зер ба сомон расонида шуданд.

1500 метри мураббаъ боми бинои таълимии муассиса аз нав тунуқапӯш карда шуд;

фонди китобхонаи муассиса бо 132 адад китобҳои фанҳои умумитаълимӣ ба маблағи 3300 сомонӣ ғайи гардонидани шуд;

устохонаи «Кафшергари барқию газӣ», ки дорои 9 утқи қорӣ буд, азнавсозӣ шуда, дар он қорҳои соҳтмонӣ ба охир расиданд ва ҳоло қорҳои пардозӣ ва мучаҳзагардонӣ идома доранд.

Бинобар ин, маъмурият, кумитаи Иттифоқи касабӣ қормандони муҳандисӣ-омӯзгории муассиса, ҷомеаи меҳнатӣ ва ассотсиатсияи волидайнӯ хонандагони МДТ «Литсейи касбии техникаи саноати кӯҳии шаҳри Исфара» ба сарпарастии асосии муассиса – директори Агентии хариди давлатии мол, қор ва хизматрасонии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Шарифзода Зайнулло Маҳмадулло барои саҳми босазояшон дар рушду нумуи муассиса арзи сопо менамоянд.

Қ.А. БОЛТАЕВ,
директори МДТ
«Литсейи касбии техникаи саноати кӯҳии ш. Исфара»

КОРҲОИ ФАҲМОНДАН

Бинобар супориши Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шули аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳбарияти Хадамоти назорати давлатӣ дар соҳаи меҳнат, муҳоҷират ва шули аҳоли бо ташаббуси шӯъбаи Хадамоти назорати давлатӣ дар соҳаи меҳнат, муҳоҷират ва шули аҳоли дар шаҳри Душанбе ва бо иштироки сардори шӯъбаи экспертизаи давлатии шароити меҳнат дар толори маҷлисоҳи Хадамоти назорати давлатӣ дар соҳаи меҳнат, муҳоҷират ва шули аҳоли бо иштироки муҳандисони техникаи бехатарӣ, саркорон, муҳандисон ва мутахассисони шӯъбаи кадрҳои як гатор корхонаю муассисаҳои сохтмонӣ семинари корҳои фаҳмондан оид ба бехатарии меҳнат баргузор гардид.

Дар рафти семинар-машварат аз ҷониби намоёндоғони Хадамот ба иштирокчиён конунгузории меҳнат фаҳмонда шуд. Аз ҷумла, зикр гардид, ки дар асоси талаботи моддаи 331 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон корфармо уҳдадор мебошад, ки дар ташкилот, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ, шароити меҳнати ба талаботи бехатарӣ ва санитарияи гигиенӣ ҷавобгӯро ба кормандон муҳайё намояд.

Талаботи хифзи меҳнат бо сандҳои конунгузорӣ ва дигар сандҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад. Корфармо барои риояи нақардани талаботи хифзи меҳнат ҷавобгар аст.

Инчунин, тибқи мугаррароти моддаи 332 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи корманд ба гирифтани маълумот дар бораи хифзи меҳнат дар вағти ба кор қабул намудани корманд ва бастанӣ шартномаи меҳнатӣ корфарморо зарур аст, ки ба корманд дар бораи шароити меҳнат, аз ҷумла, дар бораи омилҳои зарарнок ё хатарнокӣ истехсолӣ, хатари беморихоӣ касбӣ ва дигар беморихоӣ, хусусӣ имтиёзу ҷубронҳое, ки корманд ба гирифтани онҳо ҳуқуқ дорад ва воситаҳои муҳофизати инфиродӣ маълумот диҳад.

Корфармо уҳдадор аст, сола камтар аз як маротиба кормандон ва ё намоёндоғони онҳоро аз ҳолати шароити меҳнатӣ дар истехсолот ва ҷойҳои кор, оид ба натиҷаи тафтиши шароити меҳнат, андешидани тадбирҳои дар мавриди таъмини шароити солим ва бехатарии меҳнат хабардор созад.

Мувофиқи муқаррароти моддаи 333 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон корфармо уҳдадор

мебошад, ки пешакӣ хангоми бастанӣ шартномаи меҳнатӣ ва дар раванди кор давра ба давра кормандонро, ки шароити корашон вазнин, зарарнок ва ё хатарнок аст, аз ҷумла дар корҳои зеризаминӣ ва шабона, ҳамчунин бо воситаҳои нақлиёт ба мақсади муайян кардани мутобикати кори иҷрошаванда ба саломатию онҳо ва пешгирии беморихоӣ касбӣ хатман аз муоинаи тиббӣ гузаронад.

Зимни суҳанронӣ гуфта шуд, ки бинобар талаботи моддаи 334 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 сентябри соли 2014, № 592 «Қоидаҳо ва меъёрҳои ба кормандон додани шир, хӯроқи табобатӣю профилактикӣ, либоси махсус, пойафзоли махсус ва дигар воситаҳои муҳофизати фардӣ, таъмин намудани кормандон бо воситаҳои муҳофизати коллективӣ, биноҳои санитарияи маишӣ ва дастгоҳу таҷҳизот аз ҳисоби маблағҳои корфармо» ба кормандоне, ки дар шароити корашон зарарнок кор мекунанд, ба онҳо мувофиқи меъёрҳо ва тартиби муқарраргардида шир ё дигар маҳсулоти зарурӣ роӣгон дода мешавад.

Ҳамзамон, зикр карда шуд, ки тибқи талаботи моддаи 335 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон корфармо уҳдадор мебошад ба кормандоне, ки бо корҳои шароиташон зарарнок ва хатарнок, ҳамчунин дар шароити номусоиди хароратӣ ё ифлосӣ машғуланд, мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда либоси пойафзоли махсус ва дигар воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ва гигиениро роӣгон тақдим кунад. Либоси пойафзоли махсус ва дигар воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ба кормандон додашуда аз тарафи корфармо нигоҳдорӣ, шустушӯӣ, безарар ва

таъмир карда мешаванд.

Агар либоси пойафзоли махсус ва дигар воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ба корманд дода нашуда бошанд, ё муҳлати додани ин воситаҳо гузашта бошад ва ё корманд ноилҷор онҳоро бо маблағи худ харида гирад, корфармо уҳдадор аст, ки ба корманд хароҷоти харидорӣю воситаҳои мазкурро ҷуброн намояд. Дар сурати бе ғуноҳи корманд пеш аз муҳлат фарсуда шудани либоси пойафзоли махсус, воситаҳои муҳофизати инфиродӣ корфармо уҳдадор аст, ки онҳоро иваз намояд.

Инчунин, таъкид карда шуд, ки пеш аз ба кор роҳ додани корманд тибқи мугаррароти моддаи 336 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон корфармо уҳдадор мебошад ба кормандоне, ки ба кор қабул мешаванд ва ё ба кори дигар гузаронида мешаванд, оид ба хифзи меҳнат ва омӯзиши усулҳои бехатарии кор дастур диҳад.

Барои кормандони дар истехсолоти шароити корашон махсусан хатарнок бояд таълими хифзи меҳнат ба роҳ монда, баъд аз хатм имтиҳон супурда, минбаъд давра ба давра аз нав имтиҳон карда мешаванд.

Дастурдиҳӣ, таълим ва санҷиши давра ба давраи дониши кормандон, аз ҷумла мутахассисон ва роҳбароне, ки барои ҳолати хифзи меҳнат масъуланд, бо тартиб ва дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи санади меъёрии дахлдор ба роҳ монда мешавад. Шахсон, ки бо тартиби муқарраршуда аз хифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор дастур ва таълим нагирифтаанд, ба кор роҳ дода намешаванд.

Ба ғайр аз ин, тибқи талаботи

моддаи 337 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон, агар корманд дар раванди кор ба ҳаёт ва саломатиаш таҳдид кардани хатарро пай барад ва онро бо воситаҳои дар ихтиёрдошта баргараф карда натавонад, ҳуқуқ дорад корро қатъ намояд.

Кормандоне, ки дар корҳои шароити зарарнок ва хатарнок фаъолият мекунанд, пеш аз ба кор ворид гардидан бо сууртаи хатмӣ аз ходисаҳои нохуш дар истехсолот суурта карда мешаванд.

Афзун, дар асоси талаботи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 июли соли 2014, № 462 «Дар бораи Тартиби гузаронидани тафтиш ва баҳисобгирии ходисаҳои нохуш дар истехсолот ва беморихоӣ касбӣ», масъалаи ҳолатҳои пешгирии руҳ додани ходисаҳои нохуш дар истехсолот таъкид ва дар вағти руҳ додани ходисаи нохуш дар истехсолот сари-вакт ба қадом мақомот хабар додан фаҳмонда шуд.

Дар фарҷоми семинар зикр гардид, ки тибқи мугаррароти моддаи 353 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон сарчашмаҳои маблағгузории барои хифзи меҳнат дар ташкилот, аз ҳисоби маблағҳои ҳамасолаи пешбинишавандаи бучети давлатӣ, корфармоён ва сарчашмаҳои дигаре, ки конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ нақардааст, сурат мегирад. Маблағгузории хифзи меҳнат, ки дар бучетҳои дахлдор бо сарҳати алоҳида ҷудо карда мешавад, барои нигоҳдорӣю мақомоти илорақунии хифзи меҳнат, баргузории корҳои илмию тадқиқотӣ, иҷрои барномаҳои мақсаднокӣ давлатӣ оид ба хифзи меҳнат истифода бурда мешавад. Ҳар як ташкилот ҳар сол барои хифзи меҳнат дар ҳаҷми муайянгардида дар асоси созишнома ва шартномаҳои коллективӣ маблағҳои зарурӣ ҷудо менамояд. Кормандони ташкилот ба ин мақсад ягон хароҷоти иловагиро анҷом намедиханд.

Дар семинар-машварат вобаста ба дигар паҳлуҳои муҳими талаботи конунгузории меҳнат, хифз ва бехатарии меҳнат низ байни иштироккунандагон корҳои ташвиқотию тарғиботӣ суръат гирифт.

Шӯъбаи Хадамоти назорати давлатӣ дар соҳаи меҳнат, муҳоҷират ва шули аҳоли дар шаҳри Душанбе

ДАР КОДЕКСИ МЕҲНАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Моддаи 104. Шартҳои пешниҳоди рухсатии меҳнатӣ барои соли аввали корӣ

1. Рухсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои соли аввали корӣ на барвақтар аз 11 моҳи корӣ аз ҷониби корфармо дода мешавад.

2. То ба итмом расидани 11 моҳи корӣ корфармо уҳдадор аст бо хоҳиши корманд ба ӯ дар ҳолати зерин рухсатии меҳнатӣ пешниҳод намояд:

- ба занон пеш аз рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд ё баъд аз он;

- ба кормандони синни то ҳаҷдаҳ;

- ба кормандоне, ки бо тартиби гузариш ба кор қабул карда шудаанд;

- ба кормандоне, ки мувофиқи ҳулосаи тиббӣ барои табобати санаторӣ-курортӣ роҳхат доранд;

- ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд, агар рухсатии меҳнатиашон дар ҷойи кори асосӣ дар давраи то 11 моҳи корӣ аз рӯи дар ду (якчанд) ҷой кардан мувофиқ ояд;

- ба омӯзгорони муассисаҳои таълимӣ;

- ба иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва шахсон ба онҳо баробаркардашуда;

- ба занон ва дигар шахсон дорои уҳдадорихоӣ оилавӣ, ки дар тарбияи худ ду ва ё зиёда кӯдаки синни то ҳаҷдаҳ доранд;

- ба кормандоне, ки аз истехсолот ҷудо нашуда дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ (шӯъбаҳои шабона), муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, муасси-

саҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти махсус, муассисаҳои таълимии таҳсилоти олиӣ касбӣ ва аспирантура (шӯъбаҳои шабона ва ғойбона) таълим мегиранд;

- дар дигар ҳолатҳои тибқи конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои коллективӣ муайяншуда.

3. Ба хизматчиёни ҳарбие, ки ба эҳтиёт ҷавоб шудаанд ва бо тартиби муташаққилона ба кор фиристода шудаанд, рухсатии меҳнатӣ баъд аз гузаштани се моҳ дода мешавад.

4. Ба зани (шавҳари) хизматчиӣ ҳарбӣ бо хоҳиши онҳо рухсатии меҳнатӣ дар як вақт бо рухсатии шавҳари (зани) ӯ дода мешавад.

5. Ба ғайр аз ҳолатҳои дар сарҳатҳои аз якум то нухуми қисми 2, қисмҳои 3 ва 4 моддаи мазкур нишондодашуда рухсатӣ мутаносибан ба рӯзҳои дар давоми сол кор кардашуда, аммо на камтар аз 14 рӯзи тақвими дода мешавад.

Моддаи 105. Шартҳои додани рухсатии меҳнатӣ барои солҳои дуҷум ва минбаъдаи корӣ

Рухсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои солҳои дуҷум ва минбаъдаи корӣ ҳар вақти соли корӣ мувофиқи навбати додани рухсатии меҳнатӣ дода мешавад, агар дар Кодекси мазкур ва дигар сандҳои конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳолатҳои дигар пешбинӣ нашуда бошанд.

САВОДНОКИИ МОЛИЯВӢ

Саводнокии молиявӣ ин сачмуи дониш, малака, муносибат ва рафтори марбут ба молия мебошад, ки барои қабули қарорҳои дурусти молиявӣ, инчунин ноил шудан ба некуахлоқи молиявии шахси зарур аст.

Аз ин нигоҳ, боло бурдани саводнокии молиявӣ дар санадҳои муҳимми сатҳи умумии дарҷ ёфтааст. Ҳамчун намуна метавонем ин ҷо Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ва Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистонро барои солҳои 2022-2026 мисол орем.

Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 роҳнамои асосии рушди тамоми соҳаҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии кишвар мебошад.

Банди 5.3. санади мазкур бахши молиявиро дар бар гирифта, дар он чихати боло бардоштани саводнокии молиявии шаҳрвандон таҳия намудани Барномаи баланд бардоштани саводнокии молиявии аҳоли, мусоидат ба воридшавии хизматрасониҳои бонкии чакана дар дехот миёни оилаҳои дорои сатҳи пасти даромад, аз ҷумла бо истифода аз воситаҳои алоқаи мобилии барои хизматрасониҳои молиявӣ ва бехтар намудани дастрасии хизматрасониҳо дар соҳаи маблағгузорию кишри осебпазири аҳоли, бахусус занон ва ҷавонон сабт гардидааст.

Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026 бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 июли соли 2022 тасдиқ гардид. Дар баробари гуногуншаклии маҳсулоти

молиявӣ, шабакаҳои таҳвил ва хизматрасониҳои молиявии рақамӣ, Ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагони хизматрасониҳои молиявӣ, саводнокии рақамӣ яке аз самтҳои асосии татбиқи Стратегияи мазкур маҳсуб мешавад.

Дар натиҷаи татбиқи Стратегияи миллии фарогирии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026 нишондиҳандаҳои умумии саводнокии молиявӣ дар байни аҳоли ҳалли ақал 10% зиёд гашта, барномаи саводнокии молиявӣ бояд 500 ҳазор нафар шаҳрвандонро фаро гирад.

Муассисаи давлатии «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон» низ ҳамчун зерсоҳтори Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон чихати татбиқи ҳадафҳои Стратегияи болозикр чораандешӣ намуда истодааст.

Айни замон, дар Муассиса 2 лоиҳа бо шарикони рушд амалӣ гардида истодааст, ки як қисмати онҳо, аз ҷумла, саводнокии молиявӣ ва соҳибқориро дар бар мегирад. Ин лоиҳаҳои «Бехтар намудани вазъи шуғл ва даромади муҳоҷирони меҳнатии тоҷик дар Тоҷикистон» ва «Мусоидат ба рушди дехот ва рушди соҳибқорӣ хурду миёна» дар Тоҷикистон мебошанд.

Лоиҳаи «Мусоидат ба рушди дехот ва тақвияти соҳибқорӣ хурду миёна дар Тоҷикистон» дар ҳамкорӣ бо фонди олмонӣ German Sparkessentiftung татбиқ гардида истодааст. Муассисаи давлатии «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон» низ яке аз шарикони асосии лоиҳаи мазкур ба шумор меравад. Ҳадафи лоиҳа бехтар намудани дастрасии аҳолии дехот ба соҳибқорӣ хурду миёна, хизматрасониҳои молиявӣ ва баланд бардоштани саводнокии молиявӣ ва соҳибқорӣ бо мақсади

ҳавасмандгардонӣ чихати афзун намудани даромад ва устувории гурӯҳҳои мақсаднок аз таъсири омилҳои беруна, бахусус таъсири бӯҳрони COVID-19 арзёбӣ мегардад.

Дар марҳалаи озмоиши лоиҳа беш аз 800 нафар дар доираи барномаи саводнокии молиявӣ ва саводнокии соҳибқорӣ дар шаҳри ноҳияҳои озмоишӣ (Бохтар, Кӯлоб, Ҳисор ва Б.Ғафуров) ба омӯзиш фаро гирифта шуданд. 16 нафар мултипликаторон ба тақмили ихтисос фаро гирифта шуда, таҷрибаомӯзиро дар бонкҳо-шарикони лоиҳа гузаштанд. 2 синфҳои таълими дар филиали Марказ дар шаҳри Ҳисор бо таҷизоти зарурӣ таъмин карда шуд.

Лоиҳаи «Бехтар намудани вазъи шуғл ва даромади муҳоҷирони меҳнатии тоҷик дар Тоҷикистон» бо дастгирии ташкилоти олмонӣ GIZ амалӣ гардида истодааст. Лоиҳаи мазкур дар 16 шаҳри ноҳияҳои озмоишӣ татбиқ карда мешавад.

Ҳадафҳои лоиҳа муайян кардани эҳтиёҷоти муҳоҷирон ва оилаҳои онҳо ба омӯхтани малакаҳои нав, муайян кардани талаботи воқеии бозори меҳнати дохилӣ ба мутахассисон ва касбу ихтисосҳо, муайян намудани талаботи шаҳрвандон ба хизматрасониҳои таълими барои омӯзиши касбии кӯтоҳмуддат (аз ҷумла валидатсия) дар шаҳри ноҳияҳои озмоишӣ, соҳиби касб ва малака намудани гурӯҳҳои мақсаднок дар шаҳри ноҳияҳои озмоишӣ мебошад.

Дар натиҷаи татбиқи лоиҳа 3000 муҳоҷирони бозгашта ва аъзои оилаҳои муҳоҷирон ба касбомӯзӣ аз рӯи 8 касб ва 3 малака доир ба маърифати соҳибқорӣ, малакаҳои рақамӣ ва барои занҳос, ки сатҳи на он қадар баланди тахсилоти расмӣ доранд, ба омӯзиш фаро гирифта мешаванд, ки аз ин шумора 650 нафарро бонувон ташкил медиҳанд.

Мавҷуд будани филиал ва намоёнҳои Муассисаи давлатии «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон» дар аксар шаҳри ноҳияҳои ҷумҳурӣ, фарогири доираи васеи аҳоли будани фаъолияти омӯзишӣ дар Марказ (аз 18 то 70-сола) дар доираи курсҳои кӯтоҳмуддат, ҷалб намудани шумораи зиёди шаҳрвандон ба семинарҳо вобаста ба саводнокии молиявӣ ва дар сурати вуруди саводнокии молиявӣ ба низомии таълими Марказ, дар як вақт ҳам соҳиби касб ва соҳиби малака вобаста ба саводнокии молиявӣ гаштани касбомӯзон аз бартариҳои Муассисаи давлатии «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон» дар татбиқи ҳадафҳои стратегияҳои миллии ва баланд бардоштани саводнокии молиявии шаҳрвандон мебошад.

Умед МУРОДЗОДА,
муовини директори МД «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон»

ҲУНАР - КОРГОҶИ БУЗУР

**Дар ҳунар кӯш, ки зар чизе нест,
Ғанҷу зар пешӣ ҳунар чизе нест.**

Ҳунар сармояи гаронест, ки онро бо ягон дорой, сарват, симу зар иваз кардану харидан номумкин аст. Ҳунар инсонро бузургию шахомат бахшида, ӯро болидарӯх мегардонад. Ҳунар зиндагиро зебӣ мекӯшад. Шаҳси боҳунар дарахти босамареро менамояд, ки шабеҳи меваҳои болаззату хурданбоб аст. Шаҳси боҳунар дарёеро менамояд, ки онро хар замон обест зулолу ошомиданӣ.

**Заҳмату қору ҳунар қасро
намоёнд номдор,
Олиҳиммат қас зи ҳастии
ҳунар мумтоз шуд.**

Дар тамоми давраи замонҳо нафароне, ки соҳибқору буданд, бо мақому воломақом гаштаанд. Дар ҳар давраи замон тақозои айём будааст, ки одамон ҳунар омӯзанд, то душвории зиндагиро бо меҳнати ҳалол бартараф намоянд.

Таърихи инсоният собит намудааст, ки ҳар нафаре, ки боистеъод ва ҳунарманд аст, бо фарқ аз дигарон, зиндагии хубу осудатаре дорад. Ва ба ҳуду ҷомеа судӣ зиёд меоварад.

Бузурге фармудааст:

**Ҳунар омӯз к-аз ҳунармандӣ,
Дарқушӣ қунӣ, на дарбандӣ.**

Имрӯзо ба хотири соҳибшуғл гардонидани мардуми кишвар филиали Муассисаи давлатии «Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон» дар шаҳри Бохтар бисёр ба маврид ва бузург аст. Ин муассиса дар соли 2008

ташқил ёфта ва то имрӯз ба мардуми азизамон ба хотири касб омӯхтан ва соҳибшуғл гардонидани аҳоли хидмати боарзише карда истодааст.

Муассисаи мазкур аз рӯи 31 ихтисос (дӯзандагӣ, ошпазӣ, челонгарӣ, барқчӣ, кафшергар, информатика, муҳосиб ва ғ.) ба хоҳишмандони аз синни 18 то 45-сола хизматрасонӣ менамояд.

Филиал имрӯзо аз рӯи се самт фаъолият мекунад:

1. Аз рӯи барномаи мусоидат бо шуғли аҳоли. Тибқи ҳаритаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ин марказ бо ноҳияҳои Қушонӣён, Чайхун, Вахш ҳамкорӣ хурдо ба роҳ мондааст. Нафарони бешуғле, ки дар мақомоти шуғли аҳоли ба қайд гирифта шудаанд баъди 10 рӯз дар марказ ба касбомӯзӣ ҷалб

карда мешаванд.

2. Самти дуҷуми фаъолияти муассисаи мазкур ба тарике ба роҳ монда шудааст, ки нафароне ки барқчии хуб ё челонгарӣ хубанд, аммо шаҳодатномаи касбӣ надоранд, метавонанд бо супоридани имтиҳонҳои муайяншуда соҳиби шаҳодатномаи касбӣ гарданд.

3. Самти сеюми фаъолият ин худмаблағгузор мебошад, ки дар ин бахш қасоне ба омӯзиш фаро гирифта мешаванд, ки шаҳодатномаи касбӣ доранд, аммо нозуқиҳои касби худро хуб аз худ накардаанд. Ин нафарон метавонанд дар тули се моҳ ба омӯзиш фаро гирифта шаванд. Инчунин, нафароне, ки ҳамчун шахси бекор бақайд гирифта шудаанд, метавонанд бо роҳмати Агентии шуғли аҳоли тариқи ройгон муддати 2 моҳ

ба омӯзиш фаро гирифта шаванд ва ба андозаи 160 сомони кумақпулӣ бигиранд.

Фаъолияти ин гуна марказҳо имконият медиҳад, ки шахсони бешуғл ба хотири шароити хуби зиндагӣ доштан бо меҳнати ҳалол соҳиби касб ва пешбарандаи ҳонаводаву ҷомеа бошанд.

Пешвои муаззамии миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон борҳо дар бораи соҳибқасб шудани мардуми шарифи Тоҷикистони азизамон меғӯянд. Таваҷҷуҳи беандоза доранд, ҳунару ҳунармандиро ташвиқ мекунанд, имтиёзҳо ҷорӣ менамоянд то сатҳи зиндагии инсонҳои ҳунарманд бехтар хубтар шаванд. Дар паёмҳои солҳои худ Президентӣ мамлакат ҳамеша ба ин масъала таваҷҷуҳ менамоянд. Ин аст, ки сол аз сол кумақу дастгириҳои Роҳбари Олии кишварамон барои баланд бардоштани сатҳи касбияти мардум меафзояд.

Воқеан ҳам, шахси ҳунарманд ва соҳибқасб бо дастранҷи бузурги худаш метавонад дигаронро шефта гардонад, ба фикр водор созад, ки чӣ тавр ӯ тавонистааст чизе офарида, дигаронро ба ҳайрат гузорад. Рӯзгори осуда ва зебо дорад. Ҳунар инсонро хор шудан наменамонад. Аз ин рӯ, зарур аст, ки дар самти соҳибқасб намудану рушд додани ҳунарҳои миллии ва муосир бештар талош намоем, то ҷомеаи имрӯзи мо боз ҳам рангинтару зиндагии мардумамон осудаду тинҷ бошад.

Х. ЗУЛАЙҲО,
сармутахассиси ФМД «МТКТ»
дар шаҳри Бохтар

ВОЛИДОН ВА ИНТИХОБИ КАСБ

Нақши волидон дар интихоби касби фарзандон хеле муҳим аст. Аз ин рӯ, интихоби касб ин кадамест, ки ҳаёти ҳар як наврасро дар овони калонсолӣ муайян месозад. Зеро вақте ки инсон касбашро дуруст интихоб кард, он касб ӯро тӯли ҳаёташ пайгирӣ менамояд. Ҳангоми интихоби касб хатмкунанда бояд назди худ мақсад гузошта, бипурсад: «Қадам касбро интихоб кардан лозим аст ва дар оянда чӣ гуна он бояд дар бозори меҳнат талабгор дошта бошад? Қадам касб ҳам лаззат ва ҳам некуахлоқии молиявӣ меорад?» Барои наврас ба ин саволҳо посух додан душвор аст, зеро ӯ аз олами касбу корҳо ошно нест ва боре ҳам кор накардааст. Агар интихоби касб дар наврасӣ бемуваффақият гузарад, дар калонсолӣ пайдо кардани мавқеи худ боз ҳам душвортар мегардад.

Наврасон ба кумак ниёз доранд ва барои онҳо маслиҳати волидайн дар роҳи интихоби касб дар зиндагӣ аз тавсияи оқилонаи мактабу муаллимон вобаста аст. Вале падару модарон аз сидки дил ба фарзандонашон дар интихоби касб бахту саодат орзу карда, ҳато карда метавонанд. Ва ин ҳатоҳо гоҳо ба тақдирӣ кӯдакон таъсири манфӣ мерасонанд.

Ҳатоҳои волидон:

Баъзе волидайн хоҳиши фарзандони худро бо қобилиятҳои воқеии худ мутобиқ карда наметавонанд, аксар вақт ба қобилиятҳои писарону духтарони худ аз ҳад зиёд баҳо медиҳанд. Ҳамин тариқ, бисёре аз волидон дар фарзандони худ амалӣ шудани орзуҳои худро пайдо карда, ба онҳо тичоратеро воғузур мекунанд, ки онҳо набояд худашон анҷом диҳанд.

Баъзе волидайн дар бораи «фонданок» ва «бароҳат» мутобиқ шудани писарону духтарони худ дар ҳаёти калонсолӣ худ ғамхорӣ зиёд зоҳир намуда, таъкид мекунанд, ки онҳо касби бонуфузро интихоб кунанд. Волидон боварӣ доранд, ки танҳо онҳо медонанд, фарзандашон ба чӣ ниёз дорад, барои ӯ чӣ бехтар аст.

Албатта, ба инкишофи қобилияти бачаҳо ёри расондан лозим аст, вале иродаи худро бор кардан лозим нест. Наврасон воқеан ба кумак ниёз доранд, аммо дар айни замон худро калонсол меҳисобанд ва ба диктатурару фишор тоқат намекунанд. Дар байни ташаббуси кӯдак ва иштироки фаълонаи падару модарон «миёнаи тиллоӣ» ёфтани лозим аст. Ва ин ду мавқеи шадид: «Бигзор вай ҳама чизро худаш хал кунад» ва «Бе ман чӣ кор хоҳад кард» - дар охир метавонад боиси беғонагии байни фарзандон ва волидон гардад.

Вазифаи калонсол аз он иборат аст, ки ба наврас дар интихоби касб кумак кунад, фикру ақидаи ӯро ба назар гирад, мавқеи фарзандашро ишғол намояд, онро ҳамчун шахсият бинад, ба фарзандаш ҳамфикр бошад, яъне ҳамеша бо мавҷи андешаҳои ӯ ҳамроҳанг бошад ва аз саволҳои душвор канорагирӣ накунад.

Волидон ба фарзандашон на касб, балки муассисаи таълимӣ пешниҳод мекунанд. Чунин пешниҳод одатан аз ҷониби кӯдак ҳамчун маслиҳат қабул карда намешавад ва волидайн, сарфи назар аз иштирок, ҳамчун худсарона арзёбӣ мешаванд.

Бояд донист, ки аввалан касб, баъд муассисаи таълимӣ интихоб кардан бамаврид аст.

З. ФАЙЗОВА,
сармутахассиси бахши байналмилалӣ ва робитаҳои ҷамъиятии МҶРК

ДАР ИНТИХОБИ КАСБ ба машваратчиён така намоед!

«Масъалаи дигаре, ки дар соҳаи маориф ба он бояд тавачҷуҳи ҳоса зоҳир намоем, ин ташаккули низоми роҳнамои касбии хонандагон мебошад. Зеро он омилҳои муҳими бошууронои интихоби касбу ҳунар ва равияҳои касбӣ аз ҷониби хонандагон маҳсуб меёбад.»

Эмомалӣ РАҲМОН

Вақте занги охир садо медиҳад, барои ҳазорон хатмкунандагону докталабони оянда, ки дар пеш онҳоро ҳаёти мустақилона интизор аст, саволҳои анъанавии «Кӣ бояд шавам?», «Дар кучо бояд таҳсил кард?» ба миён меояд. Интихоби касб ба тавлиди дубора баробар аст. Зеро ҳангоми интихоби касб мо роҳеро интихоб менамоем, ки дар он тамоми умр мебояд қадам занем. Дар айёми шонздаҳ-ҳаҷдаҳсолагии интихоби касб ба мушқилӣ ба даст меояд, зеро дар ҳақон хеле касбҳои шавқовар мавҷуданд, ки кас мехоҳад, ҳамаи онро интихоб кунад.

Аксар вақт мо ба худ саволҳои медиҳем: «Мо чӣ гунаем?», «Ба қадам кор кодирем?», «Аз уҳдаи қадам кор хуб мебароем?», «Оё мо мехоҳем ба ин кор машғул шавем?» ва ғайра. Саволҳо зиёданд. Ба гумон аст, ки хатмкунанда бе ёрии калонсолон мустақилона ба саволҳои ҷавобҳои дуруст пайдо

карда тавонад. Муҳим он аст, ки калонсолон дар интихоби касби ояндаи хатмкунанда ёрирасони хуб бошанд.

Дунёи касбҳои гуногун аст. Баъзеи онҳо хеле ҷолибанд. Бештари касбҳои дар худ асрорҳои зиёдеро нишон мекунанд. Масъалан: барои кушодани ин асрорҳо кинофилмҳои, ки аз ҳаёти ҳаррӯзаи инсон рӯйдодҳои дурахшон ва фаромӯшнашаванда доранд, мусоидат мекунанд. Бо дидани чунин нақшо наврашон мехоҳанд ба монанди: наҷотдиҳанда, духтур, полис (вобаста аз нақши қаҳрамони филм), дарк нокарда аз он ки ҳар як касб пеш аз ҳама машаққати зиёдро талаб мекунад, касб интихоб менамоянд. Муҳим он аст, ки ин машаққат дар ҷодаи соҳаи орзуҳо хушбахтӣ оварад. Дар бораи шахсе, ки касби худро дуруст интихоб намудааст беҳуда нагуфтаанд: «Ин шахс дар ҷойи худаш аст». Барҳақ, ҳар як кас

дар ҷойи худ бояд бошад, на ин ки ҷойи каси дигареро ишғол намояд.

Вақте инсон соҳибкасб гашт, бешубҳа ӯ дар зиндагӣ муваффақ мегардад. Бинобар ин, бояд касбашро дӯст дораду шавқу ҳавас, донишу маҳорати худро ба интихоб гирифта, касб интихоб намояд. Зеро ки интихоби дурусти касб метавонад инсонро ба қуллаҳои баланд расонад. Дар ҳамабастагӣ бо ин нуқта метавон гуфт, ки обрӯву нуфузи ҳар як шахс дар касбу кори ӯ таҷассум мегардад.

Агар Шумо мехоҳед, ки касби дуруст ва муайянеро барои худ интихоб намоед, пас ба Муассисаи давлатии «Маркази ҷумҳуриявии роҳнамои касбӣ» муроҷиат намоед. Машваратчиёни касбии Марказ бо Шумо машваратҳо гузаронида, шавқу рағбат ва қобилиятҳои тоҷаро муайян менамоянд. Он гоҳ метавонед бо кумак ва тавсияҳои машваратчиён касби мувофиқро интихоб кунед.

Шоистваи НАБИЗОД,
сармутахассиси шӯбаи машварати касбӣ ва интихоби касби МҶРК

САМТҲОИ АСОСИИ ФАЪОЛИЯТ

Роҳнамои касбӣ яке аз қисматҳои фарҳанги умумибашарӣ буда, дар шакли ғамхорӣ ҷамъият барои ташаккули касбии насли наврас мусоидат мерасонад. Системи роҳнамои касбӣ ин ҷузъи ҷудонашавандаи тамоми сиёсати кадрӣ давлатӣ мебошад. Аз ин лиҳоз, омӯзгоронро лозим аст, ки талабу дархостҳои инфиродии кӯдаконро ба интихоби касбӣ ба ӯ барои худмуайянкунии касбӣ дар шароити иқтисоди бозоргонӣ кумак расонанд.

Қисмҳои асосии роҳнамои касбӣ аз маълумоти касбӣ, машварати касбӣ, интихоби касбӣ, хоҳишҳои касбӣ ва мутобиқсозии касбӣ иборат аст.

Мақсади роҳнамои касбӣ ин таъмини қафолатҳои иҷтимоӣ дар соҳаи интихоби касб аст. Ноил гардидан ба мувозинати байни шавқу ҳаваси касбии шахсият пешбини мувофиқати касбӣ дар яке аз соҳаҳои фаъоли-

яти меҳнатӣ, мусоидат ба инкишофи маҳорати шахсии касбият ҳамчун шартӣ қаноатмандии ӯ аз меҳнат ба ҳисоб меравад. Самтҳои асосии фаъолияти роҳнамои касбӣ чунин аст:

1. Фароҳам овардани шароит барои баргузориҳои корҳои таҳассусӣ ва маҷмӯи оид ба роҳнамои касбӣ.

2. Омӯзиш ва ташаккули муносибати бошууронои хонадагон ба интихоби касб дар раванди таълимӣ тарбия мувофиқи шавқу ҳавас, майлу рағбат ва қобилияти ҳар қадаме аз онҳо бо назардошти талабот ба касбҳо.

3. Берун аз дарс ҷалб намудани хонандагон ба машғулиятҳои (ихтироӣ, расмкашӣ, забонмӯзӣ ва ғ.)

4. Шиносонидани хонандагон дар раванди фаъолияти таълимӣ ва берун аз таълим бо муассисаҳои таълимии касбӣ.

5. Ба роҳ мондани таълими хонандагон барои пурра ошкор на-

мудани шавқу ҳавас, майлу рағбат ва қобилияти фардии онҳо.

6. Таърифи касб ба ихтисосҳо, баргузориҳои ҷорабиниҳои оммавӣ дар бораи роҳнамои касбӣ.

Дар ин рост Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон гуфтаанд:

«Агар мо хоҳем, ки Тоҷикистонро дар оянда ободу осуда гардонем имрӯз бояд барои наврасону ҷавонони соҳибистеъдоди ҷӯянда шароит фароҳам оварем. Инчунин барои ихтироӣкорону эҷодкорони асил ҳама заминаҳои муҳайё созем, то ки онҳо тавонанд бо корҳои сермаҳсули илмӣ эҷодӣ ва навоарӣ машғул бошанд.»

Ин нуқта бехтарин дастурест, ки мо бояд аз рӯи он амал намоем.

А.А. САИДОВ,
мутахассиси бахши машварати касбӣ ва интихоби касб дар вилояти Суғд

МАВҚЕИ ТОҶИКИСТОН Ё ЧАРО ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН КИШВАРИ ТАҶОВУЗГАР НЕСТ?

(ШАРҲИ КОРШИНОСӢ БАР МОҲИЯТ ВА АСОСҶОИ ҲУҚУҚИИ МАВҚЕИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БАҲСИ МАРЗӢ БО ҶУМҲУРИИ ҚИРҒИЗИСТОН)

(Бакия аз шумораи 12, с. 2022)

4. «ҲАҚИҚАТИ ТОҶИСТОН» Ё ҲУЧЧАТҶОИ ТАҶАҶОИИ ТОҶИКИСТОН КАДОМАНД ВА ҚУРБӢ ҲУҚУҚИИ ОНҶО ЧИСТ?

Тавре зикр шуд, дар гуфтугӯҳои марзӣ бо Ҷумҳурии Қирғизистон ҷониби Тоҷикистон танҳо ҳуҷҷатҳоеро асос қарор медиҳад, ки тамоми марҳилаҳои расмиёти давлатӣ ва байни давлатиро гузашта, ҳамчун ҳуҷҷати муайянкунандаи сарҳади байни ду давлат эътироф шуда бошанд. Ин аст, ки Тоҷикистон дар музокироти марзӣ маҳз ба «ҲУЧЧАТҶОИ СОЛҶОИ 1924-1927 ВА СОЛИ 1932» таъя мекунад. Асос ва зарурати таъя ба ин ҳуҷҷатҳо чунин аст:

1. «Ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932» ягона бастаи ҳуҷҷатҳо мебошанд, ки дар онҳо сарҳадҳои давлатии байни Тоҷикистон ва Қирғизистон дар давраи таъсиси ин давлатҳо ба таври дақиқ ва расмӣ муайян ва тасдиқ карда шудааст.

2. Ин ҳуҷҷатҳо ягона ҳуҷҷатҳоест, ки

гоҳсӯхан аз марзҳои Аморати Бухоро ва Русияи подшоҳӣ ва ҳатто хонигарҳои Хеваю Хуканд меравад. Дар ҷунин сӯраг ду тараф ҷонибият ё субъективияти худро дар музокироти сарҳадӣ умуман аз даст дода, ҳам мавзӯ, ҳам микёс ва ҳам қоидаҳои музокирот қомилан дигар мешаванд. Аз ин рӯ, ҳуҷҷатҳои мазкур, **ГАРҶӢ АЗ НАЗАРИ САРНАВИШТ ВА ҲАҚҚИ ТАЪРИҶИИ ТОҶИКОҢ ДАР МИНТАҚА ҲАРГИЗ ОДИЛОНА НЕ-СТАНД**, феълан ягона ҳуҷҷати таъяғоғӣ барои мавзӯият, қор қӯб ва мазмун пайдо қардани музокироти марзӣ байни ин ду кишвари мушаххас мебошанд.

Ба ин тарик, «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932», ки Тоҷикистон дар музокироти марзӣ ба онҳо таъкид мекунад, танҳо ҳуҷҷатҳо хастанд, ки метавон дар масъалаи муайянсозии сарҳади давлатӣ байни ин ду давлати ҳамсоя ба он таъя намуд.

МОҲИЯТИ ИН ҲУЧЧАТҶО ЧИСТ?

Зери иборати «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932» маҷмуаи ҳуҷҷатҳои тақсимоии миллию худудии солҳои

Шӯравӣ бо мақсади амалӣ сохтани нақшаи тақсимоии миллию маъмурий дар Осиёи Марказӣ ва таъсиси ҷумҳуриҳои нав «**КУМИТАИ БАҶАМДИҶИИ ОСИЁИ МИЁНА**» (Среднеазиатский ликвидационный комитет) таъсис гашт, ки то 17-уми марти 1925 қорҳои фанний ва ҳуҷҷатгузории тақсими ҷумҳуриҳои навтаъсисро анҷом дод. (Истифодаи мустақими истилоҳи «ликвидатсия» ё аз байн бариву барҳамдиғӣ дар мавриди минтақа ва кишварҳои он вақтаи он низ маънои хеле рамзӣ ва қолиб дорад.) Дар асоси ҳулосаҳои ин қумита, 29-уми сентябри соли 1925 Президиуми КИМ ҚШС Ёзбекистон, ки дар он давра Тоҷикистон ҳамчун ҷумҳурии мухтор дар ҳайати ин ҷумҳурийбуд, сарҳади давлатии байни ҚШС Ёзбекистон ва ҚШС Федеративии Русияро, ки дар он давра Қирғизистони имрӯза ҳамчун «Вилояти мухтори Қароқирғиз» ба ҳайати он шомил мешуд, тасдиқ намуд. Дар айни замон, 9-уми ноябри соли 1925 Президиуми КИМ Умумирусиягӣ сарҳади байни ҚШС Федеративии Русия ва ҚШС Ёзбекистонро дар ҳамон худудҳои муайян намудаи қомитаи зикр шуда эътироф ва тасдиқ қард. Ҳамин тавр, тақсимоии соли 1924 тамоми расмиёти муқаррар шудаи давраи шӯравиро гузашта, расмиёту қонунияти зарурий пайдо намуд.

Яъне, сарҳади Тоҷикистон ва Қирғизистон ҳанӯз дар давраи ҳамчун воҳидҳои худмухтор дар таркиби Ёзбекистон ва Русия буданашон ба расмиёти дароварда шудааст. Қисмати сарҳад дар минтақаи Хучанд бошад, ҳанӯз дар соли 1929 дар давраи аз таркиби Ёзбекистон ба Тоҷикистон гузаронидашудани он расмиёти ёфтааст ва дар раванди интиқол сарҳади он бо Қирғизистон (Русия) нисбат ба сарҳади муайян шудаи РусияваЁзбекистон тағйир наёфтааст.

Баҳши сарҳади байниавлатӣ дар минтақаи Мурғоб низ дар раванди таъсиси ҷумҳуриҳои Осиёи Марказӣ ба таври ниҳой тасдиқ шудааст ва ин минтақа аз 2-юми январӣ соли 1925, яъне баробари таъсиси ВМКБ ба таркиби Тоҷикистон шомил буда, нисбат ба он ҳеч баҳсе вучуд надорад. Изҳороти баъзе намоёндағони ҷониби Қирғизистон дар бораи ин, ки «агар ба ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 таъя қунем, он вақт Мурғоб қузьи қаламрави Қирғизистон буд», қомилан беасос буда, баръақси ин, маҳз тибқи ҳамин ҳуҷҷатҳо Мурғоб қузьи таркибии Ҷумҳурии Тоҷикистон гашта, ин баҳши сарҳад ҳам расмиёти сағхи ҷумҳурий ва ҳам расмиёти сағхи ниҳоди олии қонунгузори ИҚШС-ро гузаштааст. Яъне, масъалаи «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927» ҳарғиз баҳси Мурғобро ба вучуд оварда наметавонад.

Нуктаи муҳимме, ки оғоз ва собиқайи баҳси марзӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистонро нишон медиҳад, ин аст, ки баробари тасдиқи марзҳои ҷумҳуриҳои дар соли 1925, ҷониби Қирғизистон (ҳанӯз дар ҳайати Русия) нисбат ба марзҳои муайяншуда дар минтақаҳои Сулукта ва Исфара эътироз намуда буд. Маҳз дар натиҷаи баррасии ин масъала, бо қарори қомитаи олии қонунгузории ИҚШС Сулукта ба ҳайати ҚШС Федеративии

Абдуллоҳ Рахнамо,
қоршинос оид ба масъалаҳои
байналмилалӣ

и Русия (Қирғизистон) гузаронидашуда, Исфара ба ҳайати ҚШС Ёзбекистон, ки Тоҷикистон дар ҳайати он буд, мондашуд. Яъне, дар ин баҳс низ Исфара (бо фароғирии заминҳояш то Ворух) қузьи Тоҷикистон боқӣ монд.

Ин қарори муштарак, ки бо розигии тарафҳо ба даст омада буд, 4 майи соли 1927 аз тарафи президиуми КИМ ИҚШС ба таври ниҳой тасдиқ гашт. Дар пайи он Президиуми КИМ ҚШС Ёзбекистон аз 23-юми майи соли 1927 қарори КИМ ИҚШС аз 4-уми майи соли 1927-ро расман эътироф намуд. Дар қадами баъдӣ, Президиуми аллақай ҚМШС Қирғизистон (ҳамчун узви Федератсияи Русия) аз 7-уми июни соли 1927 қарорҳои президиумҳои КИМ Умумирусиягӣ аз 3-юми май ва КИМ ИҚШС аз 4-уми майи соли 1927-ро расман эътироф намуд.

Ин қарори Президиуми ҚМШС Қирғизистон, аз қумла ҳамчун баҳши таркибӣ ва пайвасти Исфара ба Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллуқ доштани минтақаи Ворухро бо 3,5 ҳазор аҳоли низ дар бар мегирифт, ки он муҳимтарин ва асоситарин ҳуҷҷат барои эсклав ё қазира набудан ва пура ба Тоҷикистон пайвастан будан ва тааллуқ доштани Ворух мебошад. Маҳз дар муқоиса бо ин ҳуҷҷати расмӣ ва харитаи замимавии он метавон муайян қард, ки қадом минтақа баъдан ғасб шуда, боиси амалан аз сарзамини асосии кишвар қудо мондани қамоати Ворух гаштааст. (Тасвири онро метавон дар харитаи замимашуда мушоҳида намуд.)

Санади дигаре, ки метавонад ҳамчун далели тақвиятдиҳандаи дурустии ин масъала пеш оварда шавад, Қарори Шӯрои комиссарҳои халқии (совнарком) Иттиғоди Шӯравӣ аз соли 1947 дар бораи тасдиқи сарҳадҳои байни Ҷумҳуриҳои Ёзбекистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон аст, ки дар харита ва таснифоти он низ Ворух дар муҳосираи худудии Қирғизистон набуда, ҳамчун замини пайваस्ता қузьи худудии Тоҷикистон нишон дода шудааст.

Ҳамин тавр, Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Федеративии Русия ва ҚШС Ёзбекистон мутобиқи қонунгузории ҳамон давраи ИҚШС сарҳадҳои давлатиро (байниҷумҳуриявиро) пура

тамоми расмиёти байниҷумҳуриявӣ ва давлатиеро, ки Конституцияи Иттиғоди Шӯравӣ барои муайян қардани сарҳади байни ҷумҳуриҳои узви ИҚШС муқаррар намуда буд, ба пурағӣ гузашта ва расмиёти давлатӣ ёфтаанд.

3. Дар тамоми давраи Иттиғоди Шӯравӣ ва пас аз истиқлоли давлатии кишварҳои Тоҷикистон ва Қирғизистон, яъне аз соли 1932 то имрӯз ягон ҳуҷҷати дигари муайянкунандаи сарҳади давлатии байниин ду давлат ба таркиби расмиёти муқарраршуда дар сағхи байниҷумҳуриявӣ ва сағхи давлатии ИҚШС қабул нашудааст.

4. Агар ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927, ки ҳуҷҷатҳои таъсиси ҷумҳуриҳои Осиёи Миёна хастанд, эътироф нагарданд ва сарфи назар шавад, **ВАЗЪИЯТИ САРҶАДҶО БА ҶОЛАТИ ТАЪРИҶИИ ТО БАҶАҚОРИ ИТТИҶОДИ ШӯРАВИ БАҶМЕГАҶАД**. Яъне он

1924-1927 дар Осиёи Миёна дар назар дошта шудааст, ки пас аз анҷоми тамоми расмиёт дар тамоми зинаҳо, 1-уми январӣ соли 1932 бо Қарори Қумитаи иҷроияи марказии Иттиғоди Қамохирӣ Шӯравии Сотсиалистӣ ва Қарори Қумитаи иҷроияи Марказии (КИМ) Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон қабул ва тасдиқ гаштаанд.

Ҷумҳурии Қирғизистон то 15-уми апрели соли 1927 ҳамчун вилоти мухтор ва то 5-уми декабри соли 1936 ҳамчун ҷумҳурии мухтор ба таркиби Федератсияи Русия дохил мешуд. Бинобар ин, ҳангоми гирифтани қомитаи ҷумҳурии иттиғодӣ (соли 1936) ин ҷумҳурий дар ҳамон сарҳадҳои тасдиқ гаштаи солҳои 1924-1927 ва соли 1932 ташқил шудааст.

Ба таври дақиқтар, 24-уми ноябри соли 1924 аз тарафи Иттиғоди

муқаррар намуданд ва бо ҳамин баҳси сарҳадҳои байни ин ҷумҳуриҳо ба поён расид. Ин аст, ки ҳамин бастаи ҳуҷҷатҳо дар раванди музокирот ҳамчун «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927» номида мешаванд.

Албатта, ҳуҷҷату бойгонихо нишон медиҳанд, ки пас аз тасдиқи сарҳадҳои расмӣ қонунӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистон (Ўзбекистон ва Русия) дар соли 1925, дар натиҷаи дархости қирғизҳо боз чанд мавриди аз ҳисоби заминҳои қонунӣ Тоҷикистон (!) ба ҳудуди Қирғизистон дода шудани минтақаҳои алоҳида пеш омаданд. Аз ҷумла, дар ин раванд:

1. Бо Қарори Президиуми Кумитаи Иҷроияи Марказии ИЧШС аз 10-уми сентябри соли 1926 ноҳияҳои Баска-Исфана ва Чапулук бо масоҳати умумии 180 ҳазор гектар ба Қирғизистон дода шуданд.

2. Бо Қарори Президиуми Кумитаи Иҷроияи Марказии ИЧШС аз 8-уми июни соли 1927 хавзаи ангишти Сулукта бо масоҳати 14 ҳазор гектар ба Қирғизистон дода шуд.

3. Бо Қарори Президиуми Кумитаи Иҷроияи ЧШС Тоҷикистон аз 1-уми январи соли 1932 ҳудудҳои ҷамоати Замбуроч, аз ҷумла деҳаҳои Замбуроч, Ҷар, Ҷизгон ва Ҷўянҷӣ бо масоҳати умумии 15 ҳазор гектар ба Қирғизистон дода шудаанд.

Албатта, чун дар бораи ба Қирғизистон гузаштани ин се қитъаи мушаххас ҳуҷҷатҳои расмӣ сатҳи Иттиҳоди Шӯравӣ мавҷуданд, дар сурати асос қарор додани ҳуҷҷатҳои ин давра, ҷониби Тоҷикистон нисбат ба онҳо даъво ба миён намегузорад.

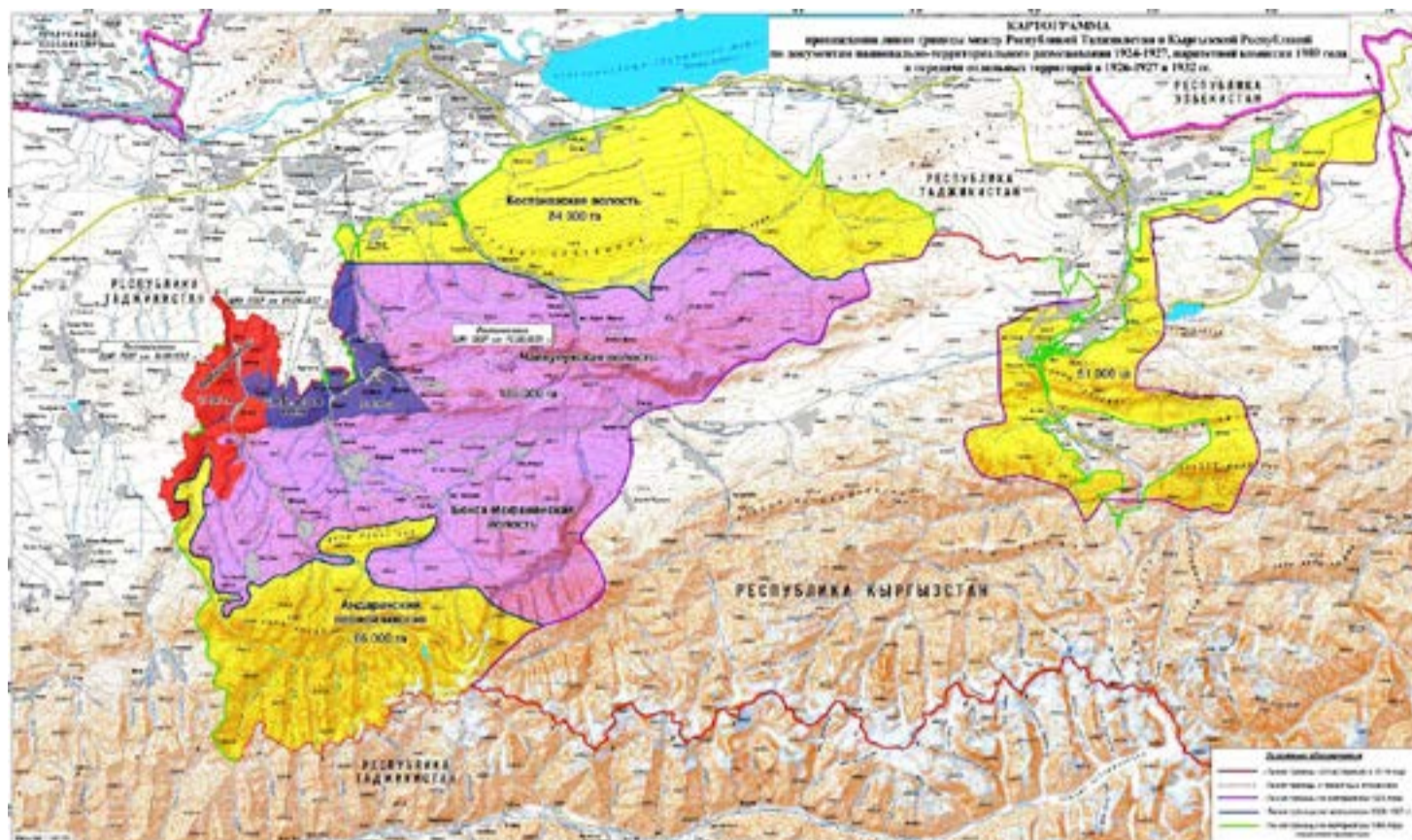
Дар ин давра (соли 1932) ҳамчунин минтақаи нисбатан хурд, яъне деҳаи Самарқандаки шаҳри Исфара аз Тоҷикистон ба Қирғизистон дода шуда, дар ивази он деҳаи Санҷидзори шаҳри Конибодом аз ҳудуди Қирғизистон ба Тоҷикистон гузаронида шудааст, ки он низ дар асоси тавофуқи дучонибаи сатҳи давлатӣ сурат гирифтааст. (Ба даст овардани ҳуҷҷати ин табодул низ ҷониби диққат мебуд.)

Аммо дар бораи минтақаҳои бахсӣ ё амалан ғасбшудаи дигар, аз ҷумла ҷағалзори Андараки ноҳияи Қўҳистони Масҷох бо масоҳати 56 ҳазор га, бахше аз минтақаи Хистеварзи ноҳияи ҳозираи Бобочон Ғафуров бо масоҳати 84 ҳазор га ва минтақаҳои бахсии шаҳри Исфара бо масоҳати умумии 61 ҳазор га ягон ҳуҷҷати расмӣ қонунӣ вучуд надошта, тибқи тақсими миллию ҳудудии солҳои 1924-1927 ин қитъаҳои калон маҳз ба Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллуқ доранд.

5. БАЪЗЕ ДАЛЕЛҲОИ ИЛОВАГӢ БАРОИ АСОС ҚАРОР ДОДАНИ ҲУҶҶАТҲОИ СОЛҲОИ 1924-1927

Баъзе аз қоршиносони ҳамсоя ва хориҷӣ нисбат ба бастаи «ҳуҷҷатҳои соли 1224-1927» эрод пеш овардаанд, ки онҳо ҳанӯз дар давраи дар таркиби Русия ва Ўзбекистон будани ин давлатҳо ва пеш аз таъсиси онҳо ҳамчун ҷумҳурии узви ИЧШС қабул гаштаанд. Хусусан, танҳо дар охири соли 1936 таъсис шудани Қирғизистон ин мавзӯро ба миён меорад.

Аммо дар ин бора бояд гуфт, ки тибқи қонунгузори ИЧШС, пас аз хорич шудани Тоҷикистон аз ҳайати Ўзбекистон ва табдил шудани он ба ҷумҳу-

рии иттифоқӣ дар соли 1929, тамоми ҳуҷҷатҳои тасдиқшудаи тақсими марзии солҳои 1924-1927 аз тарафи Тоҷикистон ба мерос гирифта шудааст. Ин марзҳо, аз ҷумла бо қарори КИМ ЧШС Тоҷикистон аз 1-уми январи соли 1932 эътироф ва тасдиқ гаштаанд. Маъноӣ иборати «ҳуҷҷатҳои соли 1932», ки дар музокироти марзӣ аз ҷониби Тоҷикистон истифода мешавад, маҳз ҳамин санади эътирофи расмӣ марзҳо аз ҷониби ЧШС Тоҷикистон аст.

Ҷумҳурии Қирғизистон низ пас аз хорич шудан аз таркиби Русия дар охири соли 1936 сарҳадҳои худ дар таркиби Русия, яъне тақсими то соли 1927-ро ба мерос бурда, ба таври расмӣ эътироф кардааст. Ин санадҳо имкон медиҳанд, ки ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927, ки пеш аз таъсиси ҷумҳуриҳои шӯравии Тоҷикистон ва Қирғизистон қабул шуда буданд, пас аз таъсиси онҳо низ эътибор пайдо кунанд.

Илова бар ин, агар ҷониби Қирғизистон ҳуҷҷатҳои тақияҳои солҳои 1924-1932-ро дар муайянқунии сарҳадҳо инкор наоянд, дар натиҷа се қарори зикршуда дар бораи аз Тоҷикистон ба Қирғизистон дода шудани минтақаҳои Баска-Исфана ва Чапулук (1926), хавзаи ангишти Сулукта (1927) ва ҷамоати Замбуроч (1932) низ аз эътибор соқит мешавад ва Тоҷикистон метавонад масъалаи бозгардондани онҳоро ба миён гузорад. Дар ин сурат, ҳудуди заминҳо бахсӣ бо илова шудани 209 000 га замин ин се қитъа, аз 211 000 га ба 420 000 га мерасад. Аз ин рӯ, ради ин ҳуҷҷатҳо ба нафъи худӣ ҷониби Қирғизистон низ намебошад.

Ҳамин тавр, сарҳадҳои байни Тоҷикистон ва Қирғизистон бо «ҲУҶҶАТҲОИ СОЛҲОИ 1924-1927 ВА 1932», ЯЪНЕ бо санадҳои таърихӣ ва расмие чун Қарори Президиуми КИМ ИЧШС аз 10-уми сентябри соли 1926, Қарори Президиуми КИМ ИЧШС аз 21-уми декабри соли 1926, Қарори Президиуми КИМ ИЧШС аз 4-уми майи соли 1927, Қарори Президиуми КИМ ИЧШС аз 8-уми июни соли 1927 (дар шакли сарҳадҳои байни ЧШС Ўзбекистон ва ЧШФС Русия) ва Қарори Президиуми КИМ ЧШС Тоҷикистон аз 1-уми январи соли 1932 муайян ва ба таври ниҳой тасдиқ шудаанд. Харитаи сарҳадҳои байни ду ҷумҳури низ дар замимаи ин қарорҳо ба таври дақиқ омадааст, ки Тоҷикистон онро асос қарор медиҳад. Ин аст, ки аз назари ҷониби

Тоҷикистон «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927» ягона тақияҳои дурусти ҳуқуқӣ барои муайян кардани сарҳади давлатӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистон мебошад.

Ва охири далели устувор барои дар масъалаи сарҳадҳои ду кишвар санадҳои ягонаи қонунӣ будани ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1932 ин аст, ки пас аз ихтилофи марзии соли 1989, маҳз бо хоҳиши Шӯрои вазирони ЧШС Тоҷикистон ва Шӯрои вазирони ЧШС Қирғизистон соли 1990 комиссияи махсуси Шӯрои Олии ИЧШС барои баррасии ҳуҷҷатҳои муайянқунандаи сарҳади байни ин ҷумҳуриҳо таъсис гашта буд. Пас аз омӯзиши ин масъала комиссияи мазкур низ ба хулосаи ниҳой расида буд, ки танҳо ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1932 метавонанд ҳамчун ҳуҷҷатҳои муайянқунандаи сарҳади байни Тоҷикистон ва Қирғизистон эътироф ва истифода гарданд.

Бо вучуди ин, аз бойгонихо таърихии Федератсияи Русия ва Ҷумҳурии Ўзбекистон ба даст овардани ҳуҷҷатҳои тақсими марзӣ дар лаҳзаи таъсиси ин ду ҷумҳури ва ҳуҷҷатҳои комиссияи махсуси Шӯрои Олии ИЧШС дар соли 1990 яке аз вазифаҳои муҳимми раванди музокирот ва мушаххасозии марзҳо ба ҳисоб меравад. Зеро ин ҳуҷҷатҳо метавонанд нуктаҳои зиёдеро равшан кунанд. Аммо қизе, ки муайян аст, ин санадҳо низ «ҳақиқати Тоҷикистон»-ро тақвият хоҳанд дод.

6. МАРЗИ МАЪМУРӢ Ё САРҲАДИ ДАВЛАТӢ? Шарҳи мақоми ҳуқуқии ҳуҷҷатҳои пас аз соли 1932, ки ҷониби Қирғизистон ба онҳо тақия мекунад

Тавре зикр шуд, дар ин бахшо ҷониби Қирғизистон ба «ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927» тақия накарда, ба ҷойи он як силсила ҳуҷҷатҳои ҳосилшуда дар фосилаи аз соли 1932 то 1991 ва дар давраи истиклолияти давлатии ду кишварро ҳамчун асос ба миён гузоштанӣ мешавад. Бахше аз ин ҳуҷҷатҳо дар натиҷаи муомилаҳои маҳаллӣ ва маъмурӣ дар бораи табодули истифодаи муваққати заминҳо ва бахши дигарашон дар натиҷаи қори комиссияҳои гуногун барои ҳалли бахсу низоъҳои сарҳадӣ ба вучуд омадаанд. Зеро бахси марзии ду ҷумҳури доманадор буда, аз ҷумла солҳои 1938-1939, 1949, 1958-1959, 1961, 1971, 1987-1988, 1989, 1990 ва ғ. барои ҳалли масъалаҳои пешомадаи заминистифодабарӣ байни ду кишвар

комиссияҳои муштарак таъсис дода шудаанд, ки ҳар яке ба тавре бахшои мавҷударо танзим кардааст.

Мутаассифона, шояд бо назардошти дӯстии байни ду халқу ҷумҳури ва ё бо назардошти дар доираи як давлат (ИЧШС) зистани ду халқ, дар рафти қори ин комиссияҳо баъзе заминҳои қонунӣ Тоҷикистон барои истифодаи қирғизҳо воғузур шудааст. Аммо нуктаи катъӣ ин аст, ки пас аз соли 1932 то замони фурупошии ИЧШС ягон ҳуҷҷати муайянқунандаи марзи давлатӣ бо тартиби муқарраргардидаи қонунгузорӣ ва Конститутсияи ИЧШС (солҳои 1936 ва 1977) тасдиқ нагардидааст. Ин аст, ки дар ин масъала тамоми ҳуҷҷатҳои истифодашаванда аз ҷониби Қирғизистон ҳамчун санади муайянқунандаи сарҳади давлатӣ бо мушқили расмӣ ва эътибори ҳуқуқӣ рӯбарӯ мебошанд.

Агар ба ин масъала ба таври мушаххас пардозем, ҷониби Қирғизистон дар гуфтугӯҳои марзӣ бо Тоҷикистон аз санадҳои даврони Шӯравӣ се даста ҳуҷҷатҳоро ҳамчун асос пешниҳод мекунад, ки моҳият ва эътибори ҳар яки онҳо чунин аст:

1. БАСТАИ ҲУҶҶАТҲОИ СОЛИ 1949:

Ин бастаи ҳуҷҷатҳо протокол ва харитаҳои тартибдодаи комиссияҳои дучониба то соли 1949-ро дар бар мегиранд ва мавзӯи онҳо ҳамчун ҳудуди Қирғизистон расмӣ бахшидани заминҳоест, ки ҳанӯз аз солҳои 30-юм давра ба давра барои истифодаи муваққат аз Тоҷикистон ба Қирғизистон воғузур шуда буданд. Санади асосии ин баста мактуби расмӣ Шӯрои вазирони Қирғизистон ба Шӯрои вазирони Тоҷикистон аз соли 1949 аст, ки дар он ҳукумати Қирғизистон ба таври расмӣ хостори ба ҳудуди худ ҳамроҳ кардани ин заминҳои Тоҷикистон мебошад. Албатта, ХУДИ ХАМИН МАКТУБ ВА МУРОҶИАТИ РАСМИИ ҲУКУМАТИ ҚИРҒИЗИСТОН БА ҲУКУМАТИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ ИН ЗАМИНҲО СОБИТ МЕКУНАД, КИ ИН ЗАМИНҲО МАҲЗ БА ТОҶИКИСТОН ТААЛЛУҚ ДОШТА, ҚИРҒИЗИСТОН НИЗ ИН ВОҚЕИЯТРО ЭЪТИРОФ МЕКУНАД.

С. 10-13

МАВҚЕИ ТОҶИКИСТОН Ё ЧАРО ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН КИШВАРИ ТАҶОВУЗГАР НЕСТ?

(ШАРҲИ КОРШИНОСӢ БАР МОҲИЯТ ВА АСОСҲОИ ҲУҚУҚИИ МАВҚЕИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БАҲСИ МАРЗӢ БО ҶУМҲУРИИ ҚИРҒИЗИСТОН)

Аммо Шӯрои вазирони ҶШС Тоҷикистон дар ҷавоби расмӣ худ ин ҳолатро муҳолифи банди «Д»-и моддаи 14-уми Конституцияи ИҶШС (соли 1936) дониста, таъкид намудааст, ки тағйири марзҳои ҷумҳуриҳо салоҳиятҳои истисноии ниҳоли олии конунгузории Иттиҳоди Шӯравӣ мебошад. Ба ибораи дигар, Тоҷикистон ин дархости Қирғизистон дар бораи додани заминҳо, яъне бастаи ҳуччатҳои соли 1949-ро рад кардааст ва онҳо аз ҷониби Тоҷикистон эътироф нашуда, расмиёти давлатӣ барои муайян кардани сарҳади давлатиро нагузаштаанд.

Далели дигари аз тарафи мақомоти давлатии ИҶШС эътироф нашудани ҳуччатҳои соли 1949 ин аст, ки агар то солҳои 50-ум дар харитаҳои ҷумҳурии ҳатти сарҳадӣ дар асоси ҳуччатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932 ба таври дақиқ нишон дода мешуд, пас аз соли 1950 дар баъзе аз ин харитаҳо марзи ҷумҳурии ба таври шартӣ ишора шуда, эзоҳ дода шудааст, ки танҳо пас аз тасдиқи давлатии натиҷаҳои кори комиссияи муштарақ он дар харитаҳо нишон дода мешавад. Аммо то замони мавҷудияти ИҶШС ҳуччатҳои зикршудаи соли 1949 расмиёти давлатӣ наёфтанд.

Ин аст, ки ҷониби Тоҷикистон дар музокироти сарҳадӣ ҳамчун ҳуччати муайянкунандаи сарҳади байни ҷумҳуриҳои истифода шудани онҳоро дуруст ва қонунӣ ҳисоб намекунад.

2. БАСТАИ ҲУЧЧАТҲОИ СОЛҲОИ 1958-1959:

Ин ҳуччатҳо дар натиҷаи кори комиссияи ду ҷониба «Оид ба ҳалли масъалаҳои ҷумҳурии ҶШС Тоҷикистон ва ҶШС Қирғизистон» ба вучуд омадаанд, ки бо қарори Шӯрои вазирони ҶШС Тоҷикистон ва Шӯрои вазирони ҶШС Қирғизистон аз моҳи февралӣ соли 1958 ташкил гашта, ду сол фаъолият намуд. Вазифаи асосии ин комиссия на муайян ва аломатгузорӣ намудани тамоми ҳатти сарҳади ду кишвар, балки ҳалли бахсҳои истифодаи ҷумҳуриҳо ва сарҳад дар қитъаҳои мушаххаси хоҷагӣ ва ноҳияҳои назди сарҳадӣ дар ҳудуди шаҳри Исфара ва ноҳияи Ботқанд буд. Комиссияи дувуми муштарақ аз 17-уми март соли 1959 таъсис гашт, ки бояд ҳудудҳои байни ноҳияи Лайлаки Қирғизистон ва ноҳияҳои ҳаммарзи Ҷонҷӣ, Нов ва Конибодони Тоҷикистонро муайян мекард. Узви ин комиссияҳои муштарақ, муовини раиси Шӯрои вазирони ҶШС Тоҷикистон Георгий Кашлаков низ қайд кардааст, ки вазифаи ин комиссияҳо на таъйин кардани ҳатти марз дар тамоми сарҳади ҷумҳурии, балки ҳалли масъалаҳои истифодаи дурусти ҷумҳуриҳо дар дохили як кишвар буд.

Бар ҳилофатарибаиноқи соли 1949, ҷониби Қирғизистон дар солҳои 1958-1959 талоши расмиёт бахшидан ба ҳудудҳои заминҳои дар ихтиёрдоштаашро «аз поён» оғоз карда, аввал ба имзо шудани «шартнома» ё мувофиқатнома байни мақомоти ноҳияҳои Исфараи Тоҷикистон ва Ботқанди Қирғизистон (бо имзои му-

овинони якуми раиси ин ноҳияҳо) ва сипас ба имзо шудани ин санад аз тарафи раисони вилоятҳои Ленинобод ва ҶШ (дар сатҳи қитъабони аввали вилоятҳо) муяссар шуданд. (Он вақт вилояти Ботқанд вучуд надошт ва дар ин қитъаҳо Тоҷикистон ба вилояти ҶШ (Ош) ҳам марз буд.) Мутаассифона, дар ин санадҳо ба масъалаи заминҳои зикр шуда ҳамчун ҳудудҳои як кишвар (ИҶШС) муносибат шуда, бар ҳилофи санадҳои расмӣ солҳои 1924-1932 бахше аз заминҳои таърихӣ ва қонунии ноҳияи Исфара барои истифода дар ихтиёри ноҳияи Ботқанди вилояти ҶШ кишвари ҳамсоя қарор доданд.

Дар қадами баъдӣ соли 1959 Шӯрои вазирони Қирғизистон бо мақтуби расмӣ ба Шӯрои вазирони Тоҷикистон муроҷиат намуд, ки натиҷаҳои кори ин комиссияҳо ва созишномаҳои ҳосил шуда дар сатҳи ноҳияҳо ва вилоятҳо эътироф намуда, ин заминҳоро ба ихтиёри Қирғизистон гузоранд. Аммо дар ҳамаи солҳои Шӯрои вазирони Тоҷикистон бо мақтуби расмӣ дархости Шӯрои вазирони Қирғизистонро бори дигар рад карда, тағйири марзҳоро «ба таври дипломатӣ» ба вақолати мақомоти ИҶШС хавола намудааст.

Бинобар ин, ҳуччатҳои ниҳони комиссияи соли 1958-1959 низ аз ҷониби Тоҷикистон пазируфта нашуда, дар сатҳи Тоҷикистон ва ИҶШС расмиёт ё протседураҳои зарури давлатӣ барои тибқи конунгузории ИҶШС гирифтани мақоми ҲУЧЧАТИ МУАЙЯНКУНАНДАИ САРҲАДИ ДАВЛАТИРО нагузаштаанд. Яъне аз назари конунгузории Иттиҳоди Шӯравӣ ва Ҷумҳурии Тоҷикистон қурби ҳуқуқи ҳуччати муайянкунандаи сарҳади байни ҷумҳуриҳо надоранд.

Албатта, босабоби он, кинатиҷаҳои кори ин комиссия бештар ба нафъи Қирғизистон буданд, 30-юми март соли 1961 ҳуччатҳои он аз ҷониби Президиуми Шӯрои Олии Қирғизистон ба таври як ҷониба тасдиқ ёфтаанд, аммо тавре ишора шуд, онҳо аз ҷониби Тоҷикистон танҳо дар сатҳи роҳбарияти мақомоти маҳалли

(шаҳри Исфара ва собиқ вилояти Ленинобод) мувофиқа ва имзо гаштаанд.

Вале, тавре муайян гашт, ҳуччати тасдиқкунандаи сарҳад бояд баъди қабули қарор аз ҷониби Шӯроҳои Олии ҳарду ҷумҳури, аз ҷониби Шӯрои Олии ИҶШС низ тасдиқ мебарид. Пас, ҳамчун асоси музокироти сарҳадӣ истифода намудани ин ҳуччатҳо дуруст ва имконпазир нест.

3. БАСТАИ ҲУЧЧАТҲОИ СОЛИ 1989:

Шояд бастаи ҷиддитарини ҳуччатҳо, ки ҷониби Қирғизистон дар баҳси марзӣ ба онҳо таъя қарданӣ мешавад, натиҷаҳои кори комиссияи ду ҷонибаест, ки пас аз ниҳозҳои ҷиддии сарҳадӣ соли 1989 бо қарорҳои алоҳидаи Шӯрои вазирони ҶШС Тоҷикистон ва Шӯрои вазирони ҶШС Қирғизистон барои муайян намудани сарҳади давлатӣ таъсис ёфт. Ботафовут аз комиссияи соли 1958, ки асосан барои ҳалли бахсҳои истифодаи ҷумҳуриҳо дар минтақаҳои назди марзӣ таъсис ёфта буд, вазифаи комиссияи муштарақи соли 1989 маҳз МУАЙЯН КАРДАНИ ҲАТТИ САРҲАДИ ДУ КИШВАР ДАР ТАМОМИ ТҶУЛИ ОН буд. Пас аз моҳҳои фаъолият, ин комиссия дар ҳақиқат ҳатто ҳолати аксари қитъаҳои марзӣ байни ду кишварро ба таври ҷузъию таҳассусӣ тасвир намуд. (Ин аст, ки тибқи маълумоти ВКХ ҚТ аз 23.09.2022, ҷониби Тоҷикистон дар ин масъала нармаиш нишон дода, барои дар ҳолатҳои зарурӣ ҳамчун маводи қорӣ истифода намудани ин харитаҳо ҳуччатҳо низ розигӣ додааст).

Аммо мушкили асосӣ дар он буд, ки маҳз ҳамин комиссия ҳатти сарҳадро бо тафовути зиёд аз сарҳадҳои расмӣ солҳои 1924-1927 ва 1932 тасвир намуда, дар натиҷа, бахше аз заминҳои бахширо ба ҳудуди Қирғизистон ҳисоб карданӣ шуда, аз ҳисоби заминҳои қонунии Тоҷикистон даҳанкларо дар ҳудуди Қирғизистон муайян карда буд. Ҷониби Қирғизистон натиҷаҳои кори ин комиссияро, ки асосан ба на-

фъи ин кишвар буд, дар сатҳи олии конунгузорӣ тасдиқ намуда, аз ҷониби худ ба он расмиёт бахшид.

Аммо Шӯрои Олии ҶШС Тоҷикистон пас аз баррасии натиҷаи кори комиссияи мазкурро қабул ва тасдиқ накарда, бо қарори худ аз 26 октябри соли 1989, тахти №685 ба қисми тоҷикистони комиссияи супориш дод, ки қорҳоро дар самти дақиқ кардани ҳати сарҳади давлатӣ бо назардошти асосҳои таърихӣ ҳуқуқӣ, яъне ҳуччатҳои солҳои 1924-1932 идома диҳад.

Ҳамин тавр, боз ҳам мутобиқи Конституцияи ИҶШС аз 1977 ва Конституцияи ҶШС Тоҷикистон аз соли 1978 маводи ҳуқуқии комиссияи муштарақи соли 1989 «Оид ба муайян кардани гузариши ҳати сарҳади давлатӣ байни ҶШС Тоҷикистон ва ҶШС Қирғизистон» расмиёти давлатиро нагузашта, ҳамчун ҳуччати муайянкунандаи сарҳади давлатӣ байни кишварҳо эътибор пайдо накардааст. Сипас, бо қарори Шӯрои вазирони ҶШС Тоҷикистон аз 23 апрели соли 1991, тахти №106 комиссияи наваъсис доданд, ки вазифаи он низ баррасӣ ва ҳалли масъалаҳои бахснок дар сарҳад бо Қирғизистон буд.

Қобили зикр аст, ки натиҷаҳои кори комиссияи муштарақи соли 1989 ҳатто дар Палатаи миллатҳои парламенти Иттиҳоди Шӯравӣ шунида ва баррасӣ гашта буд, аммо ин ниҳоли олии ИҶШС низ онро тасдиқ накард. Тибқи маълумотҳои тақрор шаванда, дар ин маврид Раиси палатаи миллатҳои СССР Рафик Нишонов ба ҳуқуқати Тоҷикистон телеграмма ирсол намудааст, ки дар он аз бекор карда шудани натиҷаҳои кори комиссияи муштарақи соли 1989 хабар дода мешавад. Ин ҳолатҳо низ нишондиҳандаи расмиёти зарурии давлатӣ наёфтани ҳуччатҳои соли 1989 аст.

Ҳамин тавр, баррасии мушаххас бори дигар нишон медиҳад, ки ҳар се бастаи ҳуччатҳо, ки Ҷумҳурии Қирғизистон аз ҳуччатҳои даврони шӯравӣ (1949, 1958-1959 ва 1989) барои музокироти марзӣ асос қарор додани мешавад, эътибори зарурии ҳуқуқиро

конунӣ надошта, ҲАМЧУН САНАДИ БАЙНИДАВЛАТӢ БАРОИ МУАЙЯН КАРАДНИ САРҲАДИ ДАВЛАТӢ АСОС ШУДА НАМЕТАВО-НАНД. Ин аст, ки хуччатҳои солҳи 1924-1927 ва 1932 то имрӯз низ ҳамчун охири хуччатҳои устувор дар муайян кардани воқеияти таърихӣ ва ҳатти сарҳади давлатӣ боқӣ мемонанд.

4. «САРҲАДҲОИ МАВЧУДА» Ё БОЗӢ БО ХУЧЧАТҲО ДАР ЗАМОНИ ИСТИҚЛОЛ

Бо истиқлоли давлатӣ ёфтани Тоҷикистон ва Қирғизистон, аз соли 1991 бахси сарҳадӣ низ ба марҳилаи комилан нави худ ворид шуд. Акнун ду ҷониб ҳамчун кишварҳои мустақил бояд ҳатти сарҳади худро ҳамчун сарҳади миёни ду давлати мустақил муайян ва эътироф мекарданд. Ду кишвар истиқлол ва ягонагии худудии ҳамдигарро ба таври расмӣ эътироф намуда, шартномаи дӯстӣ ва даххо санадҳои дигари дӯстиву ҳамкорӣ ба имзо расониданд. Аммо ҳам ихтилофи амалӣ ва ҳам бахси хуччатҳо байни ду ҷониб дар марҳилаи нав низ идома ёфта, ҷиддитару печидатар шуд.

Дар ин марҳила низ Тоҷикистон дар гуфтугӯҳои марзӣ хуччатҳои соли 1924-1927 ва соли 1932-ро ҳамчун асоси муайянкунандаи сарҳадҳои давлатӣ ба роҳбари гирифт ва мегирад. Аммо ҷониби Қирғизистон як силсила хуччатҳои давраи истиқлолро низ ба «хуччатҳои тақияҳои»-и худ афзудааст, ки масъаларо боз ҳам мураккабтар мекунад.

Мухимтарини онҳо санадҳои чун «Созишнома дар бораи таъсиси Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил» аз 8 декабри соли 1991, «Ахднома дар бораи асосҳои муносибатҳои байни давлатӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон» аз 12 июли соли 1996 (ш. Душанбе), Оинномаи ИДМ, Эълумияи Алмаато аз 21 декабри соли 1991, Эълумияи Москва аз 15 апрели соли 1994 ва ғ. мебошанд. Ин хуччатҳо дар ҳақиқат санадҳои усулӣ ва муҳими муайянкунандаи муносибати байни ду кишвар ва кишварҳои узви ИДМ ба ҳисоб мераванд, аммо ҳамчун хуччати муайянкунандаи сарҳади давлатӣ асос қарор додани онҳо бисёр бахс барангез ва номумкин аст.

МУШКИЛИ ХУЧЧАТҲОИ НАВИ ТАҚЯҲОИИ ҶОНИБИ ҚИРҒИЗИСТОН ДАР ЧИСТ?

Хуччати якум, яъне «Созишнома дар бораи таъсиси Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил» аз 08.12.1991 хуччати таъсисии ин ташкилоти байналхалқӣ буда, усулҳои таъсисӣ, самту хавзаҳои фаъолият ва сохтору ҳадафҳои ИДМ ва низоми муносибатҳои байни давлатҳои узв дар доираи ин ташкилотро муайян ва танзим мекунад. Ба истилоҳи ҳуқуқи байналмилалӣ, мавзӯи ин созишнома танзими баҳсу масъалаҳои марзӣ байни давлатҳо нест ва тибқи талаботи Конвенсияи Вена дар бораи мақоми шартномаҳои байналмилалӣ (аз 23-юми майи соли 1969), ин санад аз рӯи мавзӯи худ наметавонад ҳамчун асоси ҳуқуқӣ барои танзим ва ҳалли бахси сарҳадҳои давлатӣ эътироф ва қорбурд шавад. Посухи радди ҷониби Тоҷикистон барои асос қарор додани ин Созишнома, ки моҳи сентябри соли 2022 аз тарафи вазирӣ қорҳои хориҷии кишвар дар Маҷмаи умумии СММ садо дод, низ маҳз аз ҳамин иборат аст.

Шарҳи ҳуқуқии ин нукта чунин аст, ки тибқи моддаи 10-уми Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва банди 26-уми Конвенсияи Вена дар бораи мақоми созишномаҳои байналмилалӣ, ки «Pacta sunt servanda» ё ҳатмияти иҷрои созишномаҳо ном дорад, ҷониби Тоҷикистон ба тамоми санадҳои байналмилалӣ, ки расман эътироф намудааст, аз ҷумла ба Созишномаи таъсисии ИДМ эҳтиром ва пойбандӣ дорад. Аммо, мувофиқи банди 1-уми моддаи 31-уми ҳуди Конвенсияи Вена дар бораи мақоми созишномаҳои байналхалқӣ (1969), «МАЗМУНИ СОЗИШНОМА БОЯД ТАНҲО ДАР ДОИРАИ МАВЗӢ ВА ҲАДАФИ ХУДАШ ТАФСИР ҚАРДА ШАВАД». Дар ин маврид бошад, ҳуди номи Созишномаи таъсисии ИДМ (1) ва банди якуми он (2) таъкид мекунад, ки мавзӯи ин созишнома маҳз таъсиси Иттиҳоди Кишварҳои Мустақил ва ҳадафи он муайян намудани усули муносибатҳои байни давлатҳои узв

мебошад. Аз ин рӯ, ба манфиати худ тафсир қарда, ба масъалаи танзими бахси сарҳадӣ кашидани ин Созишнома дуруст нест.

Илова бар ин, мувофиқи Протокол дар бораи таъсиси ИДМ аз 21-уми декабри соли 1991, ки ҷузъи таркибии ин Созишнома ба ҳисоб меравад, бояд барои татбиқи Созишномаи таъсисии ИДМ механизми мушаххаси амали созиши он таҳия ва қабул мегашт. Чун ин Созишнома дар аввал ҳамагӣ аз тарафи се кишвар (Русия, Украина ва Белорус) таҳия ва имзошуда буд, протоколи замиравии таркибӣ пешбинӣ мекард, ки бо назардошти ислоҳоти минбаъдаи кишварҳои ба он ҳамроҳ шаванда ва имзоқунанда, дар оянда дар асоси ин Созишнома хуччатҳои танзимкунандаи муносибати байни кишварҳо дар самтҳои гуногун таҳия мегарданд. Аммо дар амал, то имрӯз дар асоси ин Созишнома ҳеҷ хуччати танзим кунандаи масъалаи марзҳои байни кишварҳои узв таҳия ва қабулнагашта, банду меъёрҳои он дар сатҳи умумӣ боқӣ монданд.

Ин мавқеи Тоҷикистон, яъне радди истифодаи Созишномаи таъсисии ИДМ дар ин маврид, аз назари амалӣ низ дурустааст, зеро дар аксари ташкилотҳои байналхалқӣ байниазои он низоҳҳои сарҳадӣ идома меёбанд, ки низомнома ё мавҷудияти ташкилот онҳоро ба таври мустақим танзим ва ҳал намекунад. Масалан, кишварҳои Чин, Ҳинд ва Покистон ҳар се узви Созмони ҳамкории Шанхай ҳастанд ва кишварҳои узви ин созмон низ дар низомномаи таъсисӣ ягонагии арзӣ ва сарҳадҳои расмӣ ҳамдигарро эътироф мекунад. Аммо узвият дар СХШ ба худии худ масъала ва бахси сарҳади давлатӣ байни ин кишварҳоро танзим намекунад ва ихтилофу ҷангҳои онҳо ҳамона идома дорад. Узвият дар СХШ аз ин кишварҳо талаб дорад, ки ихтилофҳои сарҳадиро дар рӯҳияи дӯстиву шарикӣ ҳал кунанд, аммо ҳуди масъаларо ба таври мустақим танзим ва ҳал намекунад. Он бояд дар сатҳи тавофуқи ду ҷонибаи ин кишварҳо дар ҳамин масъалаи мушаххас ҳал гардад.

Ба таври мушаххас, Созишномаи таъсисии ИДМ ва узвият дар ин ташкилот баҳсу низоҳҳои сарҳадӣ байни Озорбойҷону Арманистон, Русияву Украина, Русияву Гурҷистон, Ўзбе-

кистону Қирғизистон ва ғайраро низ ҳал накардааст ва нахоҳад қард, зеро мавзӯ ва таъйиноти ин созишнома чунин нест.

(Албатта, ҷониби Қирғизистон худ дар амал ба Созишномаи таъсисии ИДМ низ пойбанд нест, зеро талаб ва дар соли 2004 бозгирии 50 000 га замини иҷоравӣ дар водии Олой, ки дар замони фурӯпошии ИҶШС ва таъсиси ИДМ дар ихтиёри Тоҷикистон буд, далели ин воқеият аст.)

Хуччати дигари пешниҳод намудаи ҷониби Қирғизистон, яъне «Ахднома дар бораи асосҳои муносибатҳои байни давлатӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон» низ усулҳои муносибат байни ду кишвари мустақилли ҳамсоҷро муайян қарда, дар айни замон, масъалаи сарҳадҳои давлатии байни ду кишварро ҳал ва танзим намекунад. Албатта, ин санад, ки муносибати дӯстона ва сулҳомези байни ду кишварро пешбинӣ менамояд, метавонанд ҳамчун замина ва фазои муносиби сиёсӣ ҳуқуқӣ, барои ба таври осоишта ҳал шудани бахси марзҳо кумак кунанд. Аз ҷумла, мазмуну меъёрҳои ин созишномаҳои дӯстиву ҳамкорӣ аз Қирғизистон мантқан тақозо доранд, ки заминҳои Тоҷикистонро дӯстона баргардонда, масъаларо ба ҷангу низоҳ накашад.

Ё банди 5-уми ин Ахднома, ки ба «эътирофу эҳтироми тамомияти худудии ҳамдигар» таъкид қардааст, мазмунан тақозо дорад, ки Қирғизистон ягонагии худудии Тоҷикистонро дар марзҳои қонунии он эътироф қарда, заминҳои қонунии Тоҷикистонро ба соҳиби аслияш баргардонад. Аммо ин хуччатҳо асосе барои таъйин ҳатти-сарҳад дар китъаҳои мушаххаси бахс-нокимарз буда наметавонанд.

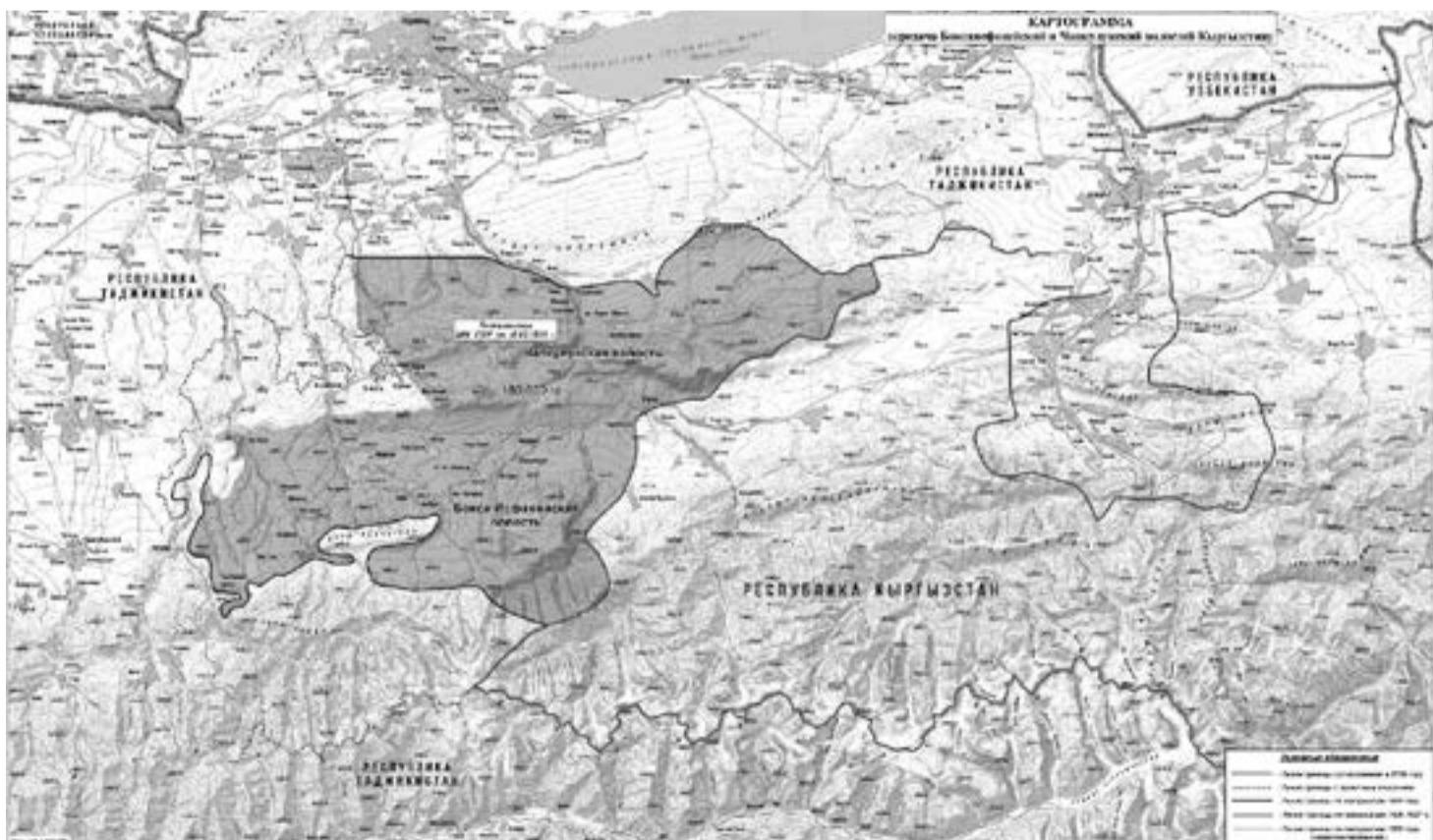
Се хуччати дигари пешниҳод намудаи ҷониби Қирғизистон, яъне Оинномаи ИДМ, Эълумияи Алмаато ва Эълумияи Москва низ бо ҳамин далелҳо, яъне танзими масъалаи бахси сарҳадӣ набудани мавзӯ ва таъйиноти онҳо, дар музокироти марзӣ қобили истифода нестанд.

Вале нуктаи калидӣ, ки ҷониби Қирғизистон дар ин хуччатҳо ба он тақия мекунад, дар онҳо истифода шудани истилоҳи «сарҳадҳои мавҷуда» мебошад. Яъне, аксари ин хуччатҳо пешбинӣ мекунад, ки кишварҳо худудии ҳамдигарро дар доираи «сарҳадҳои мавҷуда» дар лаҳзаи фурӯпошии Иттиҳоди Шуравӣ ё лаҳзаи таъсиси ИДМ эътироф мекунад.

Аз ҷумла, дар сарҳати 3-и моддаи 3-и Оинномаи ИДМ, ки 22 январӣ соли 1993 дар шаҳри Минск бо иштироки давлатҳои узв ба тавсиб расидааст, аслҳое чун «дахлнопазирии сарҳадҳои давлатӣ», «эътирофи сарҳадҳои мавҷуда» ва «худдорӣ аз ғасби ғайриқонунии худудҳо» эълон шудаанд. Чун асли хуччати мазкур ба забони русист, ин ибораҳо дар шакли «нерушимость государственных границ, признание существующих границ и отказ от противоправных территориальных приобретений» оварда шудаанд.

Дар моддаи 5 Созишномаи таъсисии ИДМ аз 8 декабри соли 1991 низ мафҳуми «сарҳади мавҷуда» («неприкосновенность существующих границ») истифода шудааст.

Дар бандҳои 1-ум ва 5-уми Ахдномаи муносибатҳои байни давлатии ду кишвар низ ба аслҳое чун «дахлнопазирии сарҳадҳо» ва «эътирофи тамомияти арзӣ»-и ҳамдигар таъкид гаштааст.

МАВҚЕИ ТОҶИКИСТОН Ё ЧАРО ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН КИШВАРИ ТАҶОВУЗГАР НЕСТ?

(ШАРҲИ КОРШИНОСӢ БАР МОҲИЯТ ВА АСОСҲОИ ҲУҚУҚИИ МАВҚЕИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БАҲСИ МАРЗӢ БО ҶУМҲУРИИ ҚИРҒИЗИСТОН)

Аммо ду ҷониби музокироти сарҳадӣ мафҳуми “сарҳадҳои мавҷуда”-ро ба таври гуногун мефаҳманд. Ҷониби Қирғизистон ин мафҳумро ба нафъи худ тафсир намуда, чунин мешуморад, ки “сарҳадҳои мавҷуда” сарҳадҳои ҳастанд, ки дар лаҳзаи фурупошии Иттиҳоди Шӯравӣ байни давлатҳои мустақили меросбарӣ он ба вучуд омадаанд. Ба назари онҳо, ин воқеият бояд эътироф гашта, дар асоси ҳамин воқеияти мавҷуда санадҳо тартиб дода шаванд. Бо чунин фаҳмиши ибораи “сарҳадҳои мавҷуда” қариб ҳамаи заминҳои қонунии Тоҷикистон, ки ҳоло дар ихтиёр ё ғасби Қирғизистон ҳастанд, ба Қирғизистон вогузор мешаванд.

Аммо ба назари ҷониби Тоҷикистон, **ТАНҲО ҲАМОН САРҲАДЕ ЧУН «САРҲАДИ МАВҶУДА» ЭЪТИРОФ ШУДА МЕТАВОНАД, КИ БА САНАДҲОИ ҲУҚУҚИИ САТҲИ ДАВЛАТӢ ВА БО ТАРТИБИ МУҚАРРАРГАРДИДА ТАСДИҚ ШУДА БОШАНД.** Аз ин рӯ, “сарҳадҳои мавҷуда” байни Тоҷикистон ва Қирғизистон танҳо ҳамон сарҳадҳои муайяншуда дар доираи ҳуҷҷатҳои солҳои 1924-1927 ва 1932 мебошанд, ки расмияти қонунӣ барои муайян кардани сарҳадро гузаштаанд.

Ин мавқеи Тоҷикистон аз назари ҳуқуқӣ дуруст буда, аз назари амалӣ ва сиёсӣ низ ба манфиати кишвар аст, зеро дар ҳолати аз ҷониби Тоҷикистон эътироф гаштани ҳуҷҷатҳои дигар ё сарҳадҳои амалан шаклгирифтаи замони фурупошии Шӯравӣ, аксари заминҳо дар ихтиёри Қирғизистон боқӣ монда, аз ҷумла, минтақаи Ворух расман ба эксклави эътирофшуда табдил мешавад. Ҳолате, ки Тоҷикистон бо он ҳаргиз розӣ шуда наметавонад. Бинобар ин, Тоҷикистон аз фаҳмиши дурусти мафҳуми “сарҳадҳои мавҷуда” қорбарӣ мекунад.

Албатта, рафти музокироти чандсола нишон медиҳанд, ки ҷониби Қирғизистон ба мафҳуми “марзҳои мавҷуда” асосан дар ҳолатҳои таъкид ва таъқиқ мекунад, ки ба манфиати ин кишвар бошад. Тавре зикр шуд, масалан, дар музокироти соли 2003 ҷониби Қирғизистон талаб намуд, ки бо сабаби ба поён расидани муддати иҷора, 50 000 гектар замин, ки Тоҷикистон дар водии Олой (Мурғоб) аз Қирғизистон ба муҳлати 50 сол (аз соли 1942) ба иҷора гирифта буд, ҳатам ба ин кишвар баргардонда шавад. Ҷониби Тоҷикистон дар ин масъала ҳусни ҳамсоӣ ва қонунигарӣ нишон дода, соли 2004 ин заминро бо тантана ба Қирғизистон баргардонд. Дар ин раванд, ҳатто ба соқинони ин минтақа ихтиёр дода шуд, ки шаҳрвандии Қирғизистонро қабул карда, ҳамроҳи ин замин ба он кишвар гузаранд.

Ин амали Тоҷикистонро баъзе аз коршиносон имрӯз гузашти бузурги яҷҷониба медонанд, аммо ин намуна ва ҳолат ба се нуктаи дақиқ ишора мекунад:

1. Тоҷикистон ба қарордодҳои дучониба бо ҳамсоӣ пойбанд монда, бо тамом шудани муҳлати иҷора 50 000 га замин Қирғизистонро бе ягон шарт баргардонд.

2. Аммо ҷониби Қирғизистон акнун аз анҷоми ҳамин гуна амал нисбат ба заминҳои Тоҷикистон, ки тибқи шартномаҳо ҳатмӣ ва оддӣ, имрӯз худдорӣ мекунад.

3. Ва муҳимтар аз ин, замини зикршуда дар лаҳзаи фурупошии ИҶШС ва таъсисёбии ИДМ дар ихтиёри Тоҷикистон буд. Аз ин рӯ, дар сурати таъқиқ ба асли “марзҳои мавҷуда дар замини таъсиси ИДМ”, водии Олой ба Тоҷикистон тааллуқ гирифта, Қирғизистон онро бояд пас диҳад. Ин ҳолат нишон медиҳад, ки дар ҳолати тақозои манфиаташ ҷониби ҳамсоӣ асли “сарҳадҳои мавҷуда”-ро эътироф намекунад, аммо дар мавриди заминҳои дигар онро асос ҳисоб кардани мешавад.

Дар баробари “баҳси ҳуҷҷатҳо”, ҷониби Қирғизистон дар ин баҳс гоҳо “баҳси харитаҳо”-ро низ ба миён гузошта, нишон додани мешавад, ки минтақаи Ворух хануз пеш аз фурупошии ИҶШС дар баъзе харитаҳо чун қазира нишон дода шудааст. Албатта, дар солҳои гуногун баъзе ниҳодҳои илмӣ тадқиқоти ва қудратии сиёсӣ харитаҳои гуногунро ба нашр расонидаанд, ки сарҳадҳои байни ду ҷумҳуриро ба баъзе фарқиятҳо нишон медиҳад. Аммо дар ин бора бояд гуфт, ки аввалан, ҳатти расмӣ марзи давлатиро на харитаи ҷопи як ташкилот, балки ҳуҷҷати имзошудаи расмӣ давлатӣ ва байнидавлатӣ дар бораи сарҳад муайян мекунад. Илова бар ин, дар аксари ин харитаҳои даврони Шӯравӣ, ҳусусан дар тамоми харитаҳои Округи ҳарбии Осиёи Марказӣ, ки ҳусусияти дақиқи низомӣ ва топографӣ доранд, минтақаи Ворух ҳаргиз қазира ё эскалав набуда, то охири фаъолияти ин ҳавза (1992) ҳамчун ҷузъи пайвасти қаламрави Тоҷикистон нишон дода шудааст.

(Баръакс, ҳамин харитаҳои дақиқи ҳарбии Иттиҳоди Шӯравӣ ба таври возеҳ нишон медиҳанд, ки то соли 1975 дар минтақаи байни Ҳочаи Аъло ва Ворух нуктаи аҳолинишини бо номи Оксой умуман вучуд надоштааст. Ҳамчунин, дар тамоми бойгонҳои ҳуҷҷатгузори саршумори аҳоли ва аҳволи шаҳрвандӣ, то соли 1975 ягон нафар ҳамчун соқини деҳаи Оксой ба қайд гирифта нашудааст. Ин ҳолат худ таърихи ғасбшудани ин заминҳо Тоҷикистон ва сохтани нуктаҳои нави аҳолинишин дар онҳоро ба хубӣ нишон медиҳад.)

5. АММО «БОЗӢ БО ҲУҶҶАТҲО» ЧӢ ТАВР СУРАТ МЕГИРАД?

Мақсад аз истифодаи ин ибора дар нисбати рафтори намоёндоғони кишвари ҳамсоӣ дар он аст, ки мутаассифона, дар тӯли гуфтугӯҳои марзӣ-ҷониби Қирғизистон мавқеи худро на танҳо ба масъала, балки ҳамчунин нисбат ба “ҳуҷҷатҳои таъғир” низ пайвасти таъғир медиҳад. Дар тӯли даҳсолаи охири гуфтушунидҳои дучониба, комиссияҳои ҳуқуқӣ ва давлатии ин кишвар вобаста ба манфиати ҷониби худ дар ин ё он китъаи баҳсӣ ва ё вобаста ба гароиши ҳуқуқии сиёсӣ роҳбару аъзоёни пайвасти навшавандаи комиссия, ба ҳуҷҷатҳои гуногун таъқиқ менамояд. Ин мавқеи таъғирёбандаи ҷониби ҳамсоӣро метавон муносибати интиҳобӣ ё «бозӣ бо ҳуҷҷатҳо» номид.

Ба таври мисол:

1. Тибқи матни протоколи №10-и комиссияи муштарак аз 4 феввали соли 2011, гурӯҳи қорӣ ҷониби Қирғизистон зикр намудааст, ки чун Ҷумҳурии Қирғизистон маводи

комиссияи дучонибаи соли 1989-ро ба таври расмӣ тасдиқ кардааст, он барои Қирғизистон ҳуҷҷати ягона ва асоси ҳуқуқии делимитатсияи сарҳади давлатӣ ба ҳисоб меравад. (Маводе, ки аз тарафи давлати Тоҷикистон эътироф ва расмияти давлатӣ наёфта буд.)

2. Аммо дар протоколҳои баъди ҷаласаи гурӯҳҳои ҳуқуқии ҷонибҳо (№11 аз 19 ноябри соли 2011 ва №12 аз 11 феввали соли 2012), зикр гардидааст, ки ҷониби Қирғизистон пешниҳод дорад, то ба сифати асоси ҳуқуқии делимитатсияи сарҳади давлатӣ маводи комиссияи дучонибаи солҳои 1958-1959 низ ба инобат гирифта шуда, маводи комиссияи муштарак соли 1989 танҳо дар ҳолати зарурӣ истифода карда шавад.

3. Дар идома, дар протоколи №16 мулоқоти гурӯҳҳои ҳуқуқии ҷонибҳо оид ба делимитатсия ва демаркатсияи сарҳади давлатии Тоҷикистону Қирғизистон аз 22 июли соли 2013, ҷониби Қирғизистон пешниҳод кардааст, ки ба сифати ҳуҷҷатҳои асосии муайянкунандаи тақсмоти сарҳадӣ Созишнома оид ба таъсиси Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил аз 8 декабри соли 1991, Эълонияи Алмато аз 21 декабри соли 1991, Эълонияи Москва аз 15 апрели соли 1994, Оинномаи ИДМ ва Аҳднома дар бораи асосҳои муносибатҳои байнидавлатӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон аз 12 июли соли 1996 асос қарор дода шаванд.

4. Дар протоколи муштарак аз 01-уми майи соли 2021 ҷониби Қирғизистон дубора ба мавқеи “асос қарор додани ҳуҷҷатҳои тақсмоти миллию маъмурии солҳои 1924-1927 ва ҳуҷҷатҳои комиссияи муштарак соли 1989” розигӣ додааст.

5.Аммо дар чаласаҳои охир дар соли 2022 бошад, ҷониби Қирғизистон пешниҳод намудааст, ки барои тасвири гузариши хати сарҳади давлати хамаи мавод ва ҳуччатҳои мавҷуда истифода карда шуда, дар ягон протокол ба онҳо истинод оварда нашавад.

Аммо, тавре зикр шуд, муносибати ҷониби ҳамсоя бо ҳуччатҳои асосан ҳолати интихоби ва манфиати дошта, дар сурати тақозои манфиати худ ё иваз шудани роҳбар ва аъзои ғуруҳи қорӣ ин кишвар муносибати онҳо бо ҳар ҳуччат метавонад ба таври усулӣ тағйир ёбад. Муносибати ошқоро дугона (ҷо асос қарор додан ва ҷо умуман қабул надоштан) бо ҳуччатҳои солҳои 1924-1927 ё масъалаи «сарҳадҳои мавҷуда» дар Созишномаи таъсири ИДМ намунаи олии ин гуна муносибат бо ҳуччатҳост, ки дар матн ба таври мушаххас шарҳ шуданд.

(Чигунагии муносибати ҷониби Қирғизистон ба ҳуччату протоқҳои имзошуда дар рафти гуфтушунидҳои солҳои охир, ҷи тавр аз тарафи ин кишвар риоя нашудани талаботи ин протоқҳо ва ҷи тавр зуд-зуд тағйир ёфтани мавқеи давлат ва комиссияи давлатии ин кишвар дар тӯли мулоқотҳо баҳси дигарест, ки дар фурсати дигар бо овардани санадҳои пешниҳод мешавад.)

Дар умум, ҳолатҳое чун зуд-зуд тағйир ёфтани роҳбарияти давлат, ивазшавии роҳбарият ва аъзои комиссияи давлатӣ оид ба марзҳо, тағйири пайвасти сиёсати роҳбарон дар ин самт, тағйири муносибат ба ҳуччатҳо, татбиқ нашудани протоқҳои имзошуда, вобастагии мавқеи ҳайати давлатӣ дар музокирот ба вазъияти сиёсӣ ва таносуби қувваҳои сиёсии дохилӣ ва ғайра боис шудааст, ки дар гуфтугӯҳои сарҳадӣ бо Қирғизистон амалан мушкили «шарикӣ боэтимод» ё бухрони «тарафи босалоҳияти гуфтугӯ» пеш омадааст. Яъне, ҳоло дар ин музокирот аз ҷониби кишвари ҳамсоя нерӯи босалоҳият ва дорои қудрати қабули қарор вучуд надорад, то масъалаҳои баҳсӣ бо он ҳал гардад. Ба ибораи дигар, вазъият ва амсалаи марзҳо ҳоло асири ҳолати тағйирёбандаи фазаи сиёсӣ ва ихтилофҳои дохилии доираҳои сиёсӣ маҳаллии кишвари ҳамсоя гаштааст.

Дар чунин ҳолат, қабули қарори мушаххас ва хусусан, қафолати иҷрои он аз тарафи кишвари ҳамсоя бисёр мураккаб ва гоҳо имконнопазир аст. Охири намунаи он маҳз бо сабаби ихтилофҳои сиёсии дохилӣ аз тарафи роҳбарияти нави Қирғизистон рад шудани созишномаи соли 2006 бо Тоҷикистон ё аз тарафи порлумон рад шудани созишномаи марзӣ бо Ўзбекистон аст, ки ҳар ду аз сӯи роҳбарияти ин давлат имзо шуда буданд.

Ҳамин тавр, танҳо баррасии чанбаи ҳуқуқию ҳуччати баҳси сарҳадӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон нишон медиҳад, ки ин баҳси печидар чунин шароити мураккаб мегузарад.

6.ХУЛОСА Ё ЧАРО ТОҶИКИСТОН «КИШВАРИ ТАҶОВУЗГАР» БУДА НАМЕТАВОНАД?

Чун мақсади асосии ин навишта шарҳи соддаи мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар баҳси сарҳадӣ бо Ҷумҳурии Қирғизистон ва ташаккули тасавури дақиқ ва равшан дар бораи он миёни кишрҳои гуногуни аҳолии кишвар буд, дар охир моҳияти мавқеи кишвар ба забони дигар ё дар шакли чанд нуктаи чамъбасти пешниҳод мешавад. Нуктаҳое, ки дарки он барои хамаи мо ҳам зарур ва ҳам вочиб мебошанд:

6.1.МАҚОМ Ё СТАТУСИ ДУ ҶОНИБИ БАҲСИ МАРЗӢ:

Тамоми ин 211 000 га замин, ки ҳоло болои он баҳс меравад, қаламрави қонунии Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, дар ин баҳс Тоҷикистон ба сифати соҳиби замин ва талабкунандаи ҳаққи қонунии худ баромад мекунад. Аммо ҷониби Қирғизистон дар ин баҳс кишварест, ки аз баргардондани заминҳои қонунии кишвари ҳамсоя худдорӣ менамояд. Яъне дар ин баҳс **ТОҶИКИСТОН ҶОНИБИ ҲАҚДОР ВА ҚИРҒИЗИСТОН ҶОНИБИ ҚАРЗДОР МЕБОШАД.** Чунин

накш ва мавқеи ду ҷониб дар ин низоъ бояд дар дохилу хоричи кишвар дақиқан фаҳмонида ва доништа шаванд.

6.2.ҲАҚИҚАТ ВА ВОҚЕИЯТ ДАР ИН БАҲС:

Ин 211 000 гектар замин аз назари ҳуқуқӣ сад дарсад ба Тоҷикистон таллуқдоранд ва аз назари Тоҷикистон ҳаргиз «қитъаҳои баҳсӣ» нестанд. Тавре дида шуд, тамоми ҳуччатҳои расмӣ таърихӣ ба Тоҷикистон тааллуқ доштани ин заминҳоро исбот мекунанд. Аммо, дар айни замон, ин заминҳо ҳоло бо сабабҳои гуногуни зикр шуда дар ихтиёри Қирғизистон мебошанд. Яъне, **ҲАҚИҚАТИ ТАЪРИХӢ ВА АДОЛАТИ ҲУҚУҚӢ ПУРРА ДАР ҶОНИБИ ТОҶИКИСТОН АСТ, АММО МУТААССИФОНА, ВОҚЕИЯТ (ЗАМИНҲО) АМАЛАН ДАР ИХТИЁРИ ҚИРҒИЗИСТОН ҚАРОР ДОРАД.** Ин манзараи баҳс низ бояд тасаввур ва дарк шаванд.

6.3.ҲАДАФ ВА МАНФИАТИ ДУ ҶОНИБ ДАР ИН БАҲС:

Бо дар назардошти ду нуктаи боло, дар низоъ ва гуфтушунидҳои марзӣ, талош, **ҲАДАФ ВА МАНФИАТИ ҶОНИБИ ТОҶИКИСТОН БАРГАРДОНДАНИ ЗАМИНҲО ҚОНУНИИ ХУД АСТ.** Аммо дар ин раванд талош, ҳадаф ва манфиати Қирғизистон дар ихтиёри худ нигоҳ доштани ин заминҳои Тоҷикистон ва дар ниҳоят, **ҲАМЧУН ҚАЛАМРАВИ ХУД РАСМИЯТ БАҲШИДАН БА ОНҲОСТ.** Ба истилоҳи дигар, мавқеи Қирғизистон барнагардондан ва ба таври ниҳой аз худ қардани ин заминҳост.

6.4.МАСЪАЛАИ ТАШХИСИ КИШВАРИ «ТАҶОВУЗГАР» ВА КИШВАРИ «ҶОСИБ» ДАР ИН БАҲС:

Бо назардошти се нуктаи боло, дар ин баҳси сарҳадӣ, ҷониби Тоҷи-

кистон дар ягон ҳолат **НАМЕТАВОНАД ҲАМЧУН КИШВАРИ ТАҶОВУЗКОР Ё АГРЕССОР ШИНОХТА ШАВАД,** зеро Тоҷикистон ба қаламрави қонунии Қирғизистон даҳолат надорад ва ба он даҳолат ё ҳучум накардааст, балки аз кишвари ҳамсоя бозгардондани заминҳои қонунии худро талаб дорад. Ҳатто дар ҳолати бо роҳи зурӣ ва низоми заминҳои қонунии худро баргардондан низ, на аз назари ҳуқуқӣ ва на аз назари воқеию таърихӣ Тоҷикистон кишвари ҳучумкунанда ва тарафи таҷовузкор намешавад, зеро **ЯК КИШВАР НАМЕТАВОНАД БА ҚАЛАМРАВИ ХУДАШ «ХУЧУМ» КУНАД Ё БА ОН «ТАҶОВУЗ» КУНАД.** Аз ин рӯ, дар ин баҳсу бухрон мавқеъ, талош ва муборизаи Тоҷикистон барои баргардондан ё озод қардани қаламрави ғасб шудаи худ моҳияти одило надорад.

Аммо ҷониби Қирғизистон, ки ҳоло заминҳои қонунии Тоҷикистонро баргардондан намехоҳад, дар ин баҳс **БО ТАМОМИ АСОСҲО ҲУҚУҚИЮ МАНТИҚӢ ҶОНИБИ ҶОСИБ БА ҲИСОБ МЕРАВАД.**

P.S. Чунин шарҳи соддаи моҳияти низои марзӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистон барои он зарур аст, ки илова бар мутахассисон, кишрҳои гуногуни ҷомеа ва ҳар як шаҳрванди кишвар бояд онро дуруст донанд ва дар асоси санаду далелҳои қавӣ ба ин нуктаҳои содда ба дурустии мавқеи худ ва кишвари худ боварии қомил дошта бошад. Аз ҷумла эътимод дошта бошад, ки:

1.Он 211 000 гектар замини зикр шуда аз назари таърихӣ қонунии маҳз ба Тоҷикистон тааллуқдоранд;

2.Тоҷикистон ягон даъвои нисбати ягон порча аз қаламрави қонунии Қирғизистони ҳамсоя надорад;

3.Тоҷикистон танҳо мехоҳад заминҳои қонунии худро, ки феълан дар ихтиёри кишвари ҳамсоя аст, баргардонад;

4.Ҷониби Қирғизистон аз баргардондани заминҳои ғасбшудааш саркашӣ карда, мехоҳад онҳоро расман ба худуди худ дохил кунад;

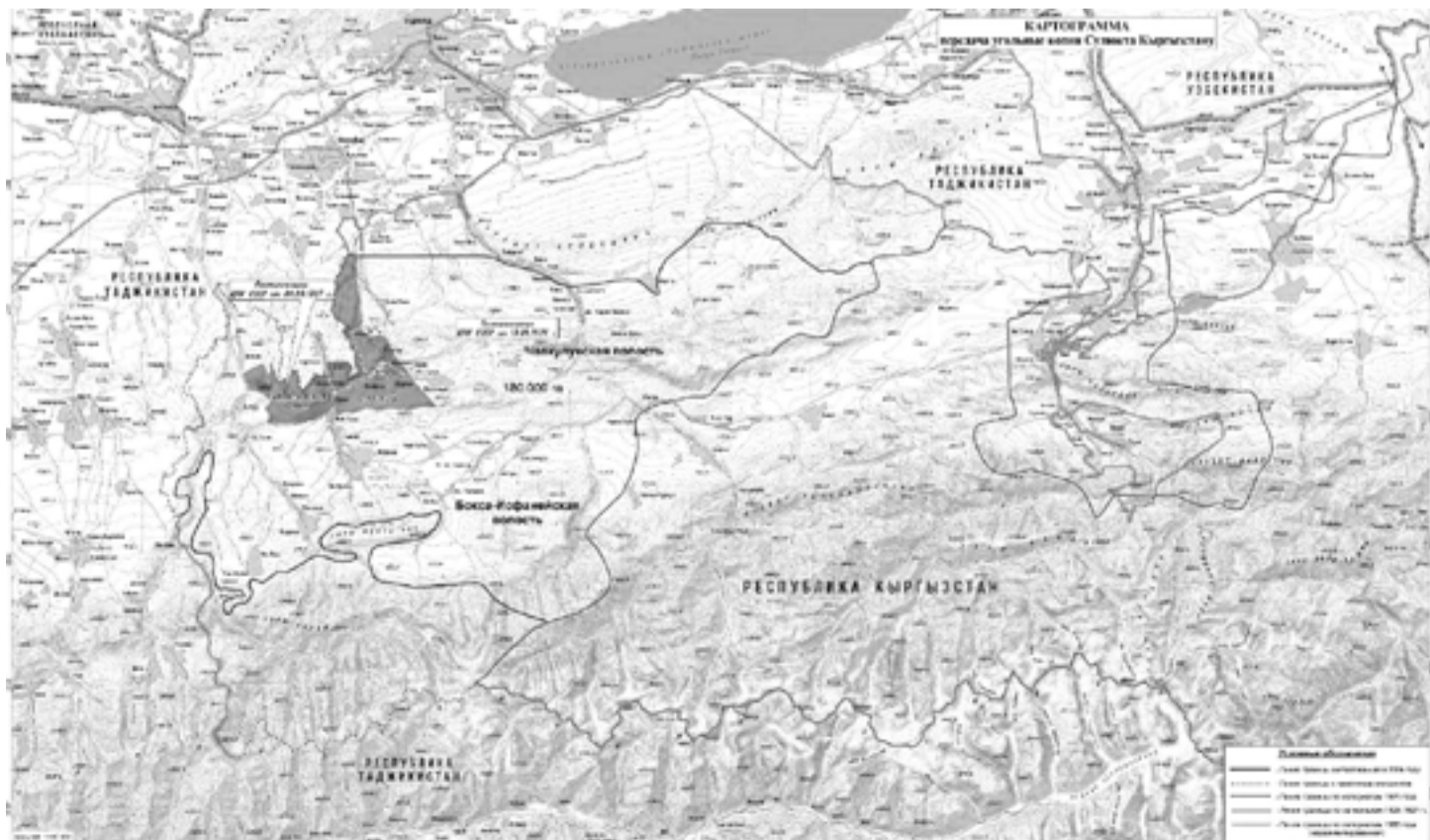
5.Тоҷикистон дар ин низоъ на «кишвари таҷовузгар», балки маҳз ҷониби зарардида ва заминбохта мебошад;

6.Дар ин низоъ ҳақиқат ва адолат пурра ба ҷонибиТоҷикистон аст;

7.Истодагӣ ва мавқеи давлат ва роҳбарияти кишвар дар ин масъала ҷавобгӯи манфиатҳои миллии Тоҷикистон мебошад;

8.Дар ин баҳс аз ҷониби Тоҷикистон сухан на дар бораи ҳучуми ғасби хоки кишвари ҳамсоя, балки сухан дар бораи ҳимоя ва озодсозии хоки ватан ва ё рондани кишвари ғосиб аз қаламрави қонунии кишвари худ меравад. Ин мавқеи барҳақ ва дифоъи муқаддасест, ки ҳимоя аз он барои тамоми ҷомеа зарур аст.

Доштани чунин пояи мантиқӣ ва чунин бовари рӯшану қатъӣ дар бораи мавқеи Тоҷикистон дар ин мавзӯи ҳассос, барои ташаккули рӯҳияи ватандӯстонаи аҳоли ва муттаҳидии ҷомеа дар атрофии мавқеи давлат ва ҳифзи устувори марзи кишвар заминаи зарурӣ фароҳам месозад. Табиист, ки бе доништани рӯшани моҳияти масъала ва танҳо дар асоси шиору эҳсосот таъмин намудани ҷонибдорӣ тӯлонӣ аз чизе хеле мушкиласт. Зеро, чуноне ки мегӯянд, **ҲАР БОВАР БОЯД МАНТИҚ ВА АСОСИ УСТУВОР ДОШТА БОШАД.**

ДЕЙСТВИЯ ТЭО ПИВ ПРОТИВ НАЦИОНАЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ

В настоящее время члены ПИВ признаны предателями Родины и нации, что является правдой, и некоторые из их проступков были раскрыты властями.

Каждая партия и организация создается с целью формирования и развития гражданского общества, а также служения Родине и нации и на основе лояльности и защиты национальной святыни, но на самом деле организаторы этой партии воспитывали мечты и страсти с целью достижения собственных интересов и получения власти, которыми управляли и финансировали иностранцы. Однако, благодаря бдительности властей, в короткое время их истинное лицо было раскрыто и их намерения были ясно видны.

Все существующие исламские партии и движения имеют в своем сердце намерение создать глобальный исламский халифат, все они властолюбивы и никогда не объединяются ради единой цели. По этой причине западные «инвесторы» поддерживают партии и движения, повышающие исламскую идентичность людей, снижающие уровень грамотности людей и рассматривающие политический ислам как единственную перспективу государственности.

Кстати, организация и создание Партии исламского возрождения в Таджикистане не имели социальной основы. Вначале народ не знал, каковы будут цели и намерения этой партии. Они думали, что теперь будут выполнять через него свои религиозные обязанности и таким образом распространять религию Ислам. Эта партия начала свою деятельность в нашей стране и в один момент привлекла заблудшую молодёжь.

Всем известно, что таджикское общество веками придерживалось ханафитской школы мысли. В этот период ханафитская школа призыва-

ла людей к терпимости, сосуществованию и уважению национальных обычаев и ценностей. В этой земле вообще не было религиозно-конфессионального конфликта. Однако со дня создания ПИВ в Таджикистане между собой возникли разногласия (близнецы). Другими словами, с приходом на политическую арену страны ПИВ также привнесла с собой религиозные разногласия. Стоит отметить, что ПИВ служила, прежде всего, воротами для проникновения в Республику Таджикистан иноземных идей, в частности, салафизма, редакционной партии и шиитов.

Опыт последних десяти лет показал, что эта партия не только занималась расколом, но и помогала тем, кто хотел путем переворота разрушить стабильность мирной страны.

Ислам, веками призывавший таджиков к повиновению, поклонению, просвещению, совету, благожелательности, вдруг приказал ему взять власть в свои руки, взяться за оружие, силой занять должность, мстить, убивать людей и так далее. В результате ислам, который должен был стать фактором единения нашего народа в судьбоносные годы конца XX века, наоборот, стал причиной разногласий и конфликтов. В своей деятельности эта партия не имела какой-либо перспективной идеологии, определенной позиции по национальным, научным, культурным, социально-экономическим и т.п.

Благодаря альтернативным СМИ, таким как Интернет, раскрываются некоторые аспекты черной деятельности ПИВ и ее лидера. Недавно во время одной из своих зарубежных поездок он встретился с представителем ХАМАС, который является ответвлением экстремистского движения «Ихвон – ул – муслимин», и передал более 32 тысяч долларов сво-

ей «гуманитарной помощи». 26 июля 2014 года в центре «Диалог» он встретился с таджикскими студентами в религиозных учреждениях зарубежных стран, в том числе Ирана, России и Саудовской Аравии. На этой встрече было принято решение о включении этих таджикских студентов религиозных учреждений исламских стран в состав «Помощников возрождения». Они разделены на две группы, первая группа на ZELLO и вторая группа на Facebook пропагандируют ПИВ и ее экстремистские планы и распространяют негативные реакции, связанные с деятельностью органов государственной власти.

В 2014 и 2015 годах Министерство юстиции Республики Таджикистан направило ряд предписаний об устранении нарушений закона со стороны ПИВ, но, несмотря на это, руководство ПИВ планировало свои преступные действия по узурпации конституционной власти.

За последние несколько лет в Таджикистане за участие в преступной деятельности террористических и экстремистских организаций «ИГИЛ», «Исламское движение Узбекистана», «Ансарулла», «Хизб-ут-Тахрир» арестовано 75 членов ТЭО ПИВ, «Джамаат Таблиг», «Группа-24» и другие были арестованы. Из 1140 граждан Таджикистана, состоящих на учете в рядах боевых формирований ИГИЛ, 521 член ТЭО ПИВ.

Все эти факты говорят о том, что бывшие члены ПИВ пытались разрушить конституционный строй и пойти против национальных интересов и ценностей.

Члены ПИВ всегда будут известны как предатели Родины и нации.

Пресс-центр
Миграционной службы

МОЛОДЕЖЬ – БУДУЩЕЕ НАЦИИ

После обретения государственной независимости в начале 90-х годов прошлого века Республика Таджикистан столкнулась с множеством проблем, которые представители ТЭО ПИВ хотели помешать планомерному развитию страны. Из истории известно, что в те годы экономическое и социальное положение страны стало очень тяжелым.

Сегодня для развития всех направлений, таких как образование, наука, культура, экономика, социальная работа, молодёжь, женщины и другие ключевые направления, созданы широкие возможности для развития.

Таким образом, наша молодёжь внесла очень ценный вклад в развитие всех экономических и социальных сфер страны, а их роль, от участия в строительстве огромных сооружений страны до верной службы в рядах Вооруженных Сил - защита государственной границы, стабильность государства и мирная жизнь народа Таджикистана достойна похвалы и гордости каждого из нас.

В последние годы значителен вклад молодёжи в развитие спорта и его популяризацию и пропаганду здорового образа жизни среди населения.

Если до 1991 года в стране было почти тысяча спортивных объектов, то в 2020 году их количество увеличилось до 10 220.

То есть количество спортивных объектов за период независимости увеличилось более чем в девять раз. Эти данные и показатели наглядно отражают государственную политику в отношении молодёжи и действительно свидетельствуют о больших достижениях в этом направлении.

Враги народа, такие как члены ТЭО ПИВ, не могут видеть этих достижений страны и хотят своими непристойными словами и мыслями игнорировать достижения страны. Прежде всего, это Кабири и его соратники. В любое время внутренние и внешние враги нашего народа, такие как Кабири, Мухаммадиқбол и другие последователи, не отказываются от своих корыстных целей и хотят любыми способами дискредитировать этот древний народ.

Кабيري его соратники и последователи не видят этих значительных достижений, они просто завидуют этому.

К счастью для нашего народа, Таджикистан через тысячу лет стал независимым государством, избрал путь построения демократического, правового, единого и светского государства и добился больших научных, культурных, экономических и социальных достижений под руководством своего мудрого и самоотверженного лидера. Для достижения политического мира и стабильности, единства и целостности глава государства приложил большие усилия.

Руководители ПИВ несмотря на толерантность правительства и государства до сих пор они не отказались от своих корыстных планов и намерений, и бросают куча обвинения в главу государства и народа из дальних и ближних стран.

Сегодня мудрый таджикский народ хорошо знает и может различать друзей от врагов. Кабири и его соратники и последователи обязательно будут ослеплены почвой родины, с советами своих корыстных хозяев, они собирают ненужные митинги в зарубежных странах и хотят привлечь внимание мирового сообщества, как будто пытаются объяснить правду им о нашей жизни. Но все народы мира и наши таджики зарубежом знают кто эти предатели, и слава богу, что нынешний народ трезво смотрит на окружающих.

Если вы спросите любого, кто такие ПИВ и какие действия они предпринимают, вы получите только один ответ: они организовали войну и резню в Таджикистане. Международное сообщество должно наказать Кабири и его сообщников за их уловки и обман.

Джамшед ЮСУПОВ

ТАЪЗИЯ

Кормандони Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ноziри коргузори дастгоҳи марказӣ Пиров.Т.К. бинобар даргузашти бародараш

МИРЗОМУРОД

хамдардӣ баён мекунамд.

КАДОМ РЎЗҲО КОР МЕКУНЕМ, КАДОМ РЎЗҲО ИСТИРОҲАТ?

(ҲАФТАИ ПАНЧРЎЗАИ КОРӢ)

	ЯНВАР					ФЕВРАЛ					МАРТ				АПРЕЛ				МАЙ					ИЮН			
Д	2	9	16	21	30	6	13	20	27	6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12	19	26	
С	3	10	17	24	31	7	14	21	28	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30	6	13	20	27	
Ч	4	11	18	25	1	2	15	22	1	8	15	22	5	12	19	26	3	10	17	24	31	7	14	21	28		
П	5	12	19	26	2	3	16	23	2	9	16	23	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29		
Қ	6	13	20	27	3	4	17	24	3	10	17	24	7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30		
Ш	7	14	21	28	4	5	18	25	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24		
Я	1	8	15	22	29	5	12	19	26	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	
	ИЮЛ					АВГУСТ				СЕНТЯБР				ОКТАБР				НОЯБР				ДЕКАБР					
Д	3	10	17	24	31	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25	
С	4	11	18	25	1	8	15	22	29	5	12	19	26	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	
Ч	5	12	19	26	2	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	
П	6	13	20	27	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	
Қ	7	14	21	28	4	11	18	25	1	8*	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	
Ш	1	8	15	22	29	5	12	19	26	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30
Я	2	9	16	23	30	6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12	19	26	3	10	17	24	31

*рӯзҳои пеш аз ид, ки давомнокии вақти корӣ ба як соат кам карда мешавад.

(ҲАФТАИ ПАНЧРЎЗАИ КОРӢ)

Миқдори рӯзҳо ва соатҳо	Январ	Феврал	Март	1 семоҳа	Апрел	Май	Июн	2 семоҳа	Нимсолаи 1	Июл	Август	Сентябр	3 семоҳа	Октябр	Ноябр	Декабр	4 семоҳа	Нимсолаи 2	2023 с.
Рӯзҳои тақвимӣ	31	28	31	90	30	31	30	91	181	31	31	30	92	31	30	31	92	184	365
Рӯзҳои корӣ	21	20	18	59	19	22	21	62	121	20	23	20	63	22	21	21	64	127	248
Рӯзҳои ид ва истироҳат	10	8	13	31	11	9	9	29	60	11	8	10	29	9	9	10	28	57	117
Вақти корӣ: Ҳангоми ҳафтаи 40 соатаи корӣ	168	160	144	472	152	176	168	496	968	160	184	159	503	176	168	168	512	1015	1983
Ҳангоми ҳафтаи 35 соатаи корӣ	147	140	126	413	133	154	147	434	847	140	161	140	441	154	147	147	448	889	1736
Ҳангоми ҳафтаи 24 соатаи корӣ	101	96	86	283	91	106	101	298	581	96	110	96	302	105	101	101	307	609	1190
Ҳангоми ҳафтаи 18 соатаи корӣ	75	72	65	212	68	79	76	223	435	72	83	72	227	79	76	76	231	458	893

Эзоҳ: дар рӯзҳои 24 апрел ва 3 июл 1 рӯзи истироҳат илова карда шудааст, зеро дар ин моҳҳо эҳтимолияти рост омадани рӯзҳои Иди Рамазон ва Қурбон вучуд дорад.

ТАВЗЕҲОТ

Дар тақвими истехсоли ҳисобу китоби вақти корӣ бо назардошти ҳафтаи панчрӯзаи корӣ бо ду рӯзи истироҳатӣ, бо моҳҳо, семоҳаҳо ва мачмуан барои соли 2023 бо меъёри 40, 35, 24 ва 18-соатаи ҳафтаи корӣ оварда шудааст.

Мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи рӯзҳои ид» рӯзҳои ғайрикӯрӣ (ид) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон инҳо мебошанд:

- 1 январ - Соли нав;
- 8 март - Рӯзи модар;
- 21- 24 март – Иди байналмилалӣ Наврӯз;
- 9 май - Рӯзи Ғалаба дар Ҷанги Бузурги Ватанӣ;
- 27 июн - Рӯзи Ваҳдати миллӣ;
- 9 сентябр - Рӯзи Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- 6 - ноябр - Рӯзи Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- Рӯзи иди Рамазон – ҳар сол дар рӯзе, ки аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии соҳаи дин муқаррар карда мешавад;
- Рӯзи иди Қурбон - ҳар сол дар рӯзе, ки аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии соҳаи дин муқаррар карда мешавад.

Агар рӯзи истироҳат ба рӯзи ид рост ояд, рӯзи истироҳат ба рӯзи аввали кӯрии баъди рӯзи ид гузаронида мешавад.

Ҳамин тавр, дар соли 2023 рӯзҳои 1 январ ва 9 сентябр ба рӯзҳои истироҳат рост меоянд, аз ин рӯ рӯзи истироҳат ба рӯзи аввали кӯрии баъди рӯзи ид гузаронида мешавад, яъне ба 2 январ ва 11 сентябр.

Ҳамзамон, дар асоси талаботи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 29 ноябри соли 2022, №566 “Дар бораи гузаронидани рӯзи истироҳат ба дигар рӯзҳои корӣ дар соли 2023” рӯзҳои истироҳати 18 март, 6 май ва 24 июн мутаносибан ба рӯзҳои 20 март, 8 май ва 26 июн гузаронида шуданд.

Мутобиқи тартиби амалкунандаи меъёри вақти корӣ дар давраи муайяни тақвими (моҳ, семоҳа, сол) аз рӯи ҳисоби ҷадвали панчрӯзаи ҳафтаи корӣ бо ду рӯзи истироҳатӣ дар рӯзҳои шанбе ва бозор бо назардошти давомнокии зерини рӯзи корӣ (баст) амали карда мешавад:

Аз рӯи ҳафтаи панчрӯзаи корӣ:

- ҳангоми ҳафтаи 40-соатаи корӣ - 8 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 35-соатаи корӣ - 7 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 24-соатаи корӣ - 4,8 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 18-соатаи корӣ - 3,6 соат.

Аз рӯи ҳафтаи шашрӯзаи корӣ:

- ҳангоми ҳафтаи 40-соатаи корӣ - 6,6 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 35-соатаи корӣ - 5,8 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 24-соатаи корӣ - 4,0 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 18-соатаи корӣ - 3,0 соат.

Дар арафаи рӯзҳои ид (ғайрикӯрӣ) ҳафтаи панчрӯзаи корӣ барои ҳамаи кормандон на камтар аз як соат кӯтоҳ карда мешавад (моддаи 76 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон), ки дар соли 2023 ин рӯзи 8 сентябр мебошад.

Мисол: дар моҳи январ соли 2023 ҳангоми ҳафтаи панчрӯзаи корӣ бо 1 рӯзи ид - истироҳатӣ 21 рӯзи корӣ ва 9 рӯзи истироҳатӣ ҳисобида мешавад.

Меъёри вақти корӣ дар ин моҳ ташкил медиҳад:

- ҳангоми ҳафтаи 40 соатаи корӣ - 160 соат (8 соат x 20 рӯз);
- ҳангоми ҳафтаи 35 соатаи корӣ - 140 соат (7 соат x 20 рӯз);
- ҳангоми ҳафтаи 24 соатаи корӣ - 96 соат (4,8 соат x 20 рӯз);
- ҳангоми ҳафтаи 18 соатаи корӣ - 72 соат (3,6 соат x 20 рӯз);

Дар соли 2023 ҳангоми ҳафтаи панчрӯзаи корӣ бо 12 рӯзи ид- истироҳатӣ, 248 рӯзи корӣ ва 105 рӯзҳои истироҳат мебошад.

Меъёри вақти корӣ дар соли 2023 бо назардошти панчрӯзаи корӣ дар як ҳафта чунин аст:

- ҳангоми ҳафтаи 40 соатаи корӣ - 1983 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 35 соатаи корӣ - 1736 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 24 соатаи корӣ - 1190 соат;
- ҳангоми ҳафтаи 18 соатаи корӣ - 893 соат.

Раёсати муносибатҳои меҳнатӣ ва сатҳи зиндагии аҳолии ВММША ҶТ

РУШДИ СОҲИБКОРИИ ЗАНҶО

Ассотсиатсияи миллии занони соҳибкор “Кадбону” хидоят ва дастурҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмонро дар масъалаи рушди соҳибкории занҳо сармашки кори худ қарда, бо дастгирии Фонди байналмиллалӣ лоиҳаи иҷтимоии «Дастгирии занони Тоҷикистон дар худмашғулӣ бо ёрии технологияи рақамӣ»-ро дар шаҳри Душанбе татбиқ намуда истодааст.

Лоиҳаи мазкур дар ҳамкорӣ бо Платформаи Coopin.uz шаҳри Тошканд, инчунин муштарак бо Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Тоҷикистон ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе амалӣ мегардад.

Ҳадаф аз татбиқи лоиҳа тавонмандсозии хонаводаҳо, бахусус хонаводаҳое, ки занон сарвари мекунанд, тавассути пешниҳоди маҳсулоти ҳамачонибаи рақамӣ барои тичорати хурди ошпазӣ ва қаннодӣ арзёбӣ гардида, айни ҳол ҳазор нафар духтарону занонро тарқи 300 нафар бо тарзи оффлайн ва 700 нафар бо тарзи онлайн бо омӯзиши касби ошпазӣ ва қан-

нодӣ, инчунин омӯзиши рақамӣ барои занони ширкаткунанда ройгон ба роҳ мондааст.

Ҷиҳати оғоз намудани фаъолияти лоиҳа АМЗС “Кадбону” дар ҳамкорӣ бо Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯзи 4 ноябри соли 2022 дар меҳмонхонаи Ҳаят Риченсӣ Форуми занони соҳибкорро дар мавзӯи «Вусъат додани имкониятҳои иқтисодии занони Тоҷикистон тавассути пешниҳоди маҳсулоти ҳамачонибаи рақамӣ барои идоракунии соҳибкории хурди ошпазӣ» баргузор кард. Дар ин чорабинӣ зиёда аз 130 нафар бонувон, аз ҷумла шарикон аз ш. Тошканд иштирок намуданд.

Ассотсиатсияи “Кадбону” курсҳои “Ошпаз ва қаннодӣ”-ро аз моҳи ноябр аллақай оғоз кардааст, ки давомнокии онҳо 5 рӯз, рӯзе 4 соатро дарбар гирифта, машғулиятҳо дар заминаи Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон ҷараён мегиранд.

Дар ин курсҳо занону духтарони бешуғлу хонашарин ва хоҳишмандон ширкат намуда, тарзи пухтани хӯрокҳои лазиз, ширинҳои гуногунро бо истифодаи воситаҳои воқеии даромади ило-

вағӣ, бидуни тарк кардани хона, дар платформаи электронӣ аз худ мекунанд.

Айни ҳол 140 нафар занону духтарон ин курсҳоро хатм намуда, идае аз онҳо аллақай тичорати хурд дар хона шуруъ кардаанд. Ба хатмкунандагон Шаҳодатномаи Ассотсиатсияи “Кадбону” ва бо ташаббуси Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон ба онҳо Шаҳодатномаи давлатӣ барои эътирофи малакаҳои касбии азхудкарда доир ба ихтисоси “Ошпаз” супорида мешавад.

Фаъолияти Ассотсиатсияи миллии занони соҳибкор “Кадбону” бо роҳбарии Сабоҳат Раҳимзода барои иҷрои дастури хидоятҳои Сарвари давлат дар мавриди рушди соҳибкории бонувон, ки 23 декабри соли 2022 аз нав дар Паёмашон зикр кардаанд, равона шудааст. Ҳадафи мазкур бобати баланд бардоштани сатҳи зиндагии занону духтарони бешуғлу хонашарин, беҳтар намудани дастрасии онҳо ба касбомӯзӣ ва тичорати хурд иқдоми шоиста мебошад.

ЭЗОҶ: хоҳишмандон барои иштирок дар курсҳо ба шумораи телефонҳои: 905044774; 900551414 муроҷиат қарда метавонанд.

Муассис:
Вазорати меҳнат,
муҳоҷират ва
шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳайати мушовара:

Ҳасанзода Гулнора Кенча,
вазирӣ меҳнат, муҳоҷират ва
шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Нодирӣ Шаҳноза Анвар,
муовини вазири меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ализода Алишер Ҳиматулло,
муовини вазири меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳабибӣ Фируза Абдулло,
сардори шуъбаи шарикӣ
иҷтимоӣ ва ҳифзи меҳнат

Баротзода Бобоҳон Хол,
директори Агентии меҳнат
ва шуғли аҳоли

Муродзода Дӯстмурод Ҳайт,
сардори Ҳадамоти назорати
давлатӣ дар соҳаи меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳоли

Каримзода Тоҳир Афғон,
сардори Ҳадамоти муҳоҷират

Директори КВД
«Рӯзномаи «Шуғл ва муҳоҷират»
С. Ёрмаҳмадзода

Хабарнигорон:
Мижгона Ақобирова
Фарҳод Холиқов-
масъули ҷоп
Ақмал Шарифов -
тарроҳ

Андеша ва ақидаҳои нашршудаи
шахсии муаллифон дар мақолоту
гузоришҳо ақидаи расмӣи Ҳайати
мушовараи вазорат маҳсуб
намешавад.
Дурустии асноду далели мақолаҳо
ба уҳдаи муаллифон аст.
Идора бо муаллифон
муқотиба намекунад, дастхатҳоро
барнамегардонад.

Дар матбааи
«Мега-принт»
ҷоп мешавад
Адади нашр - 1700

Рӯзнома дар Вазорати фарҳанги
Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти рақами
240/P3 – 97 аз 16 мартӣ соли 2021
номнавис шудааст.

Нишонӣ:
шаҳри Душанбе, кӯчаи Алишер
Навой, 5/2, Вазорати меҳнат,
муҳоҷират ва шуғли аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

тел: 98-851-81-23
Обуна ба рӯзнома тамоми сол
идома дорад ва дар ҳамаи нуқтаҳои
алоқа қабул қарда мешавад.
Индекс 68959

Почтаи электронии мо-
Rrohnamo@mail.ru